

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- PREK MEJA POVPREČNOSTI, str. 2
- ŠPORT, POČITNICE IN PLAČE, str. 2
- ZAKAJ ZVONIMO PO TOČL str. 2
- O STAVKAH, str. 3
- MEDNARODNA MATURA TUDI NA BALKANU, str. 5
- JE RES VSEGA KRIV LE UČITELJ? str. 7
- USTVARJANJE IN ODKRIVANJE NEZNANEGA, str. 9
- RAZPIS ZA SPREJEM GOJENCEV V VOJAŠKE ŠOLE V LETU 1990, str. 10

PETER VENCELJ

Ne zmoremo od besed k dejanjem

Čas, ki v njem živimo, je negotov in nemiren, poln sprememb in iskanja. Marsikaj, o čemer je bilo do včeraj prepovedano celo misliti, postaja vsakdanjost. Stare resnice izgubljajo svojo večno veljavnost. Razblinila se je predstava o družbi, ki koraka v svetlo prihodnost pod vodstvom avantgarde. Imamo le še trpko spoznanje, da smo zaostali skoraj povsod: v gospodarstvu, družbi, kulturi in politiki. Vrednote, kot so delo, poštenje, prijateljstvo, ljubezen do domovine, navedenost na preteklost in druge, so bile odrinjene v ozadje. Vsilili so nam bojno-revolucionarne usmeritve, ki so temeljile na kolektivizmu. Posameznik je bil pomemben le kot sredstvo za doseganje ideološko in politično razglašanih ciljev. Različnost in samostojna ustvarjalnost sta bili nezaželeni, celo ožigosani kot sovražni. Vse to je porajalo brezbržnost, slab čut za odgovornost, ljudje so bili čedalje manj motivirani in pripravljeni sodelovati v družbenem življenju. Zato je naša kriza v svojem bistvu najprej moralna, gospodarska, politična, druge njene oblike pa

so le zunanji odsev našega notranjega stanja.

Razglašanje in vpeljevanje tržnih zakonitosti, demokracije in političnega pluralizma so med drugim le nujno potrebni pogoji za premagovanje krize. Za resnično svobodo potrebujemo veliko več. Ob drugačnih zunanjih okoliščinah se moramo osvoboditi predvsem v svoji notranjosti, neki čudni strah iz preteklosti in otopelo brezcilnost pa zamenjati z bivanjskim smislom in ustvarjalnostjo. Za to pa sta potrebna čas in trdna odločenost, da to res hočemo.

Pri tem sta zelo pomembna vzgoja in izobraževanje. Vzgoja ima svoje korenine v družini, zato ni vseeno,

kakšna je naša družina, kaj pomeni biti mati in biti oče. Slovenska družina je v krizi in v krizi so tudi temelji vzgoje. Ni torej čudno, če se ta kriza poglablja, saj se je tudi šola v zadnjih desetletjih oddaljevala od svoje vzgojne naloge in se osredotočala le na izobraževanje. To se opazi tudi na zunaj, in sicer v tem, da je beseda vzgoja skoraj povsem izginila iz šolskih zakonov. Ko govorim o vzgojni vlogi

šole, ne mislim, da je rešitev v vpeljevanju nekih novih vzgojnih predmetov, ampak jo vidim v drugačnih odnosih in v spremenjenem ravnanju.

Nedopustno je, da v učbenikih pišemo in v razredih govorimo eno, zunaj šole pa se dogaja nekaj povsem drugega. Tuj mi je pojem učitelja, ki izpeljuje neki program in seštevata takšne ali drugačne ure le za to, da upraviči svojo plačo. Kam nas je to pripeljalo, ni treba razlagati. Stavke pedagoških delavcev in zahteve jasno kažejo, da je z našim odnosom do šole marsikaj narobe. Le kako naj šola deluje vzgojno in strokovno kakovostno, ko pa si morajo učitelji svoj gmotni položaj neprenehoma zboljševati po takšnih poteh?

Težav, ki tarejo naše šolstvo, ni malo. Za mnoge smo krivi šolniki, še več nam jih je bilo vsiljenih od zunaj. Ideološko porojene reforme, povezane s pedagoškim eksperimentiranjem, so skoraj popolnoma ohromile učitelja kot odgovornega oblikovalca in soustvarjalca pedagoškega procesa. Način financiranja je silil šole, da so po nepotrebnem širile programe, napačno prikazovale obseg dela, učitelja pa spremenile v izvajalca neprenehoma podcenjenih programov. In kje je rešitev iz začaranega kroga? Tako moramo rešiti vprašanje položaja pedagoškega delavca, predvsem kar zadeva osebne dohodke. Ob ponavljajočih se stvarkah ni mogoče odpravljati vsebinskih, organizacijskih in drugih težav. Temelj za reševanje učiteljskih plač vidim v sistemizaciji in določitvi čistega osebnega dohodka za določeno učiteljsko mesto. Zavedam se pasti, ki jih vsebuje sistemizacija, pa tudi tega, da pri reševanju gmotnega položaja učiteljev capljamo na mestu.

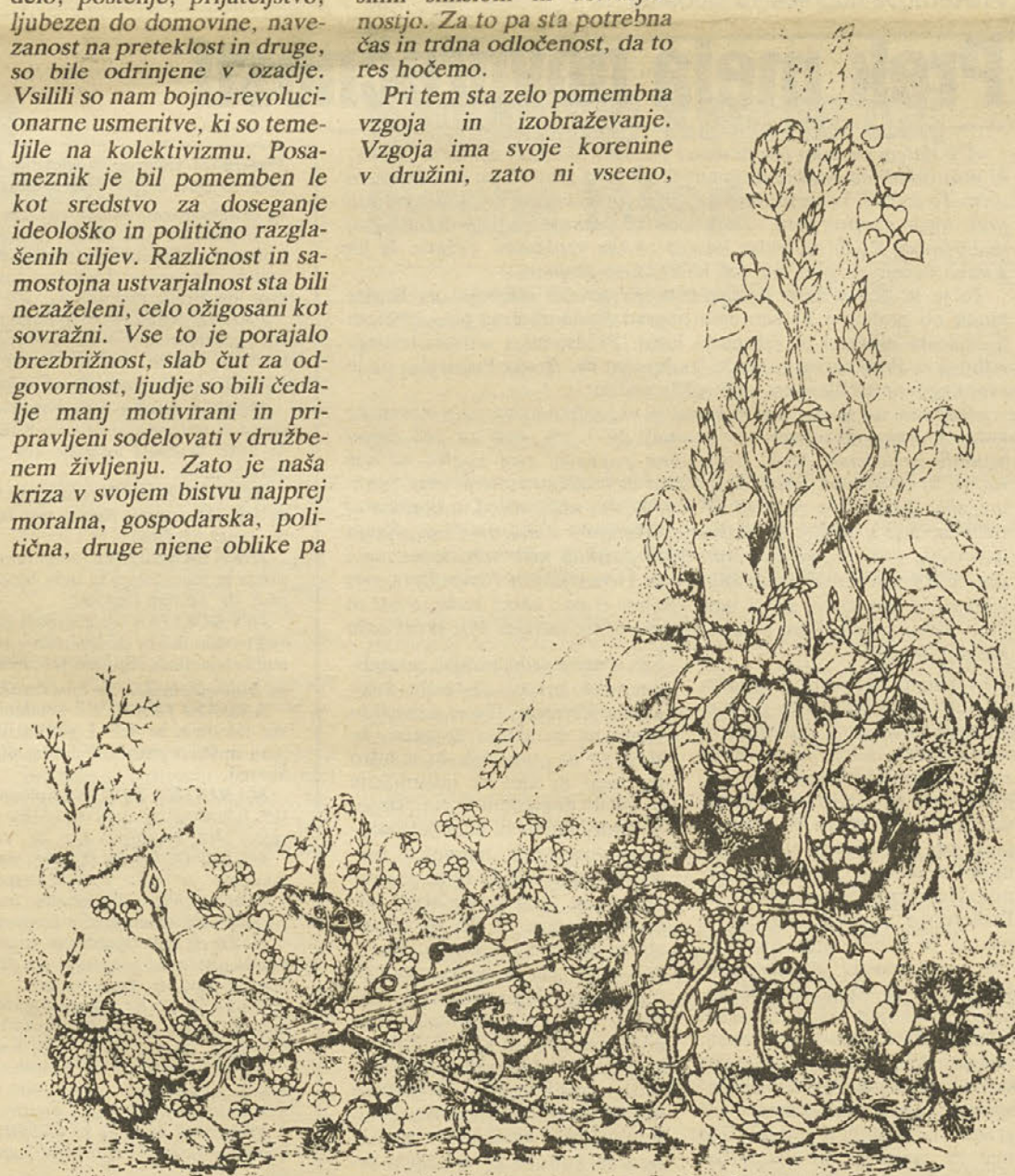
Marsikdo bo rekel, da sem preveč kritičen in da v našem šolstvu le ni vse tako slabo. Res je bilo sezidanih in opremljenih veliko šol, res pa je tudi, da so naše srednje šole slabo opremljene za kakovosten pouk, visoke pa prav katastrofalno. Vprašanje bi lahko obrnil in se vprašal, ali smo res naredili tisto, kar bi lahko in kar bi morali. Ne morem se otresti občutka, da smo najmanj storili prav za učitelja. Ne gre le za plače,

temveč tudi za učiteljevo vlogo v družbi in s tem za uveljavljanje znanja kot ene najpomembnejših vrednot. Stalnega izobraževanja učiteljev nekako ne zmoremo speljati. Le kako naj potem postanemo 'učeca se družba'? Znanje pa je tisto, ki že danes vpliva na gmotni položaj skupnosti. Ne zmoremo od besed k dejanjem.

Z novim pojmovanjem človekove vloge se spreminjata tudi vloga in pomen šole. Če naj šola omogoči, da se vsak posameznik začne izobraževati po tem, kar ga zanima in kar zmore, potem ni mogoče pojmovati šole le kot 'servisa' združenega dela. Odpira se vprašanje enotne osemletne osnovne šole, ki, takšna kot je, od marsikoga zahteva več kot zmore, obenem pa ovira razvoj sposobnejših. Za odločitev po osnovni šoli naj bodo odgovorni predvsem učenci in njegovi starši. Družba naj vpliva na odločitve le s študentsko politiko in s primerno popularizacijo poklicev, ne pa z zapiranjem in odpiranjem šolskih vrat. Za velik osip na srednjih šolah in na fakultetah je veliko kriv vpis v programe, ki učenca ne zanimajo, ker za takšen študij ni motiviran.

Z vpeljavo gimnazije je bil narejen nov korak pri spreminjanju srednje šole. Ob tem pa se odpira tudi vprašanje ločitve tehniških šol na srednje tehniške in poklicne. Pred nami je tudi vprašanje, kako naj bo organizirano visokošolsko izobraževanje. Ali res potrebujemo dve univerzi ali pa nam bi zadoščala ena sama? Naj bodo v univerzi vse visokošolske organizacije, kje naj bodo akademije itn.? To so le nekatera temeljna vprašanja, na katera bo treba kaj hitro odgovoriti.

Danes se šole razločujejo po programih, veliko govorimo o kakovosti, vendar se tudi pri tem ne premaknemo nikamor. Za nadaljnji razvoj je nujna zdrava tekmovalnost med šolami, ki bo temeljila na kakovostni programski ponudbi in dobrih učiteljih. Pri tem se mora kakovost šole pokazati tudi v njenem gmotnem položaju in plačah učiteljev. Razumljivo je, da sta za ugled šole in njen razvoj odgovorna predvsem pedagoški zbor in vodstvo šole. Prav te odgovornosti pa danes hudo primanjkuje.

Z nežnimi, včasih komaj zaznavnimi potezami in črtami, ki jih vidujemo samo na risbah velikega mojstra Ivana Lackovića, v njegovih izpovedno čistih, vendar lirsko opojnih risbah, Lucijan Reščič filigransko plete zgodbe in dogajanja na svojih risbah, in to je že zanesljivo njegov prepoznavni znak.

Vodilni motiv Lucijanovih risb so roke. Roke, ki se pretresljivo krčevito stegujejo v prošnjo ter hrepenenje in hkrati z materinsko skrbnostjo delijo bogastvo narave in njene plodove. Cvetоче roke, ovite v trnje, ki ponujajo srečo, življenje, svobodo, iz katerih vzletajo k soncu čudne ptice, feniksi, odete v žitno klasje. Roke, ki se prepletajo z razkošnimi kitami cvetja in sanjskih rož, z mladikami bogato obloženimi z grozdi in sončnicami, ki se vzpenjajo kvišku iz starih korenin.

Lucijan Reščič riše svoj svet na svoj način, brez pretenzije velikega sporočila, navidez tudi brez vsakih logičnih zakonitosti; svet, kakršen je v otroških sanjah. Iz uvodnega besedila Janeza Gartnarja k ilustracijam Lucijana Reščiča, Drobci sonca, Trebnje 1980.

aktualno

Zakaj zvonim po toči

Sredi polletnih počitnic sem zvedel, da tudi letošnji razpis za vpis v srednje izobraževanje ne bo minil brez vznemirljivih novosti. Če zapišem v že uveljavljenem uradnem jeziku, sem to zvedel iz neuradnih, a dobro obveščenih virov. Ob tem sem najprej pomislil, da tudi usoda sklepa, ki smo ga nevedno izbrali, je pri povratni pisali na zapušinski seji Koordinacijskega odbora za poklicno usmerjanje in usmerjanje vpisa pri izobraževalni skupnosti Slovenije lanske jeseni, ni bila srečnejša od prejšnjih podobnih sklepov na manj zgodovinskih in usodnih sejah. Zaradi izkušnje, koliko slabih posledic pri poklicnem odločanju imajo tik pred razpisom za vpis sprejete programske spremembe izobraževanja po osnovni šoli, smo na tej seji ponovno zahtevali, da morajo biti takšne novosti sprejete, saj leto pred začetkom njihovega izvajanja (to je le pol leta pred objavo razpisa za vpis). V Koordinacijskem odboru smo sodelovali predstavniki vseh institucij, ki se pomembno ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem ter poklicnim usmerjanjem. Takšnemu sklepu ni nihče nasprotoval.

Po tej nepričakovani in tik pred razpisom razglašeni novosti sem dolgo razmišljal, ali ima sploh kakšen smisel ponovno javno polemizirati o tako neodgovornem ravnanju. Bralci Prosvetnega delavca se boste morda spominjali, da sem to v tem časniku ob podobnem ravnanju že nekajkrat počel. Vselej brez javnega odmeva, pa tudi brez sprememb, ki sem jih s tem želel doseči. Že sem se odločil, da si potolažim vest z znanim rekrom, da pametnejši odneha, ko sem dobil v roke, letošnji 2. številko Prosvetnega delavca, v katerem je kar nekaj prispevkov, ki so bolj ali manj povezani z odločitvijo Strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje; da se že vpelje gimnazijski program v srednje izobraževanje prihodnje šolsko leto, hkrati pa se ukinejo naravoslovno-matematični, učboslovno-kulturni, pedagoški in analitiški program. Ne, nisem povsem prebral sklepa Strokovnega sveta. V njem res piše, da se navedeni programi združijo v enovit splošno-izobraževalni program Gimnazija.

Toda: ne znam si predstavljati učenca, ki bi zmogel le obiskovati tak združen program, kaj šele da bi ga obvladal. In ker so ta sklep člani Strokovnega sveta sprejeli soglasno, si tudi ne morem predstavljati, da ne bi bilo med njimi nikogar, ki si za devede ne bi prav tako težko predstavljali kot jaz. Torej gre verjetno le za to, da bo novi gimnazijski program bolj ali manj uspešno nadomestil ukinjene programe.

Da ne bo pomote: preden nadaljujem, moram pojasniti, da ob vpeljevanju usmerjenega izobraževanja nisem bil prav nič navdušen, ko so nasilno ukinjali gimnazije in da sem bil odločno proti takrat občutnemu pritisku, da je treba zmanjšati število mest za izobraževanje v programih, ki so ohranili največ značilnosti gimnazije.

Zato sem tudi danes z vsem srcem za srednješolski program, ki bo najustrežnejše pripravil učence za študij na visokih šolah.

In zdaj naj se vrnem k temi prispevka. Rek »namen posvečuje sredstva« je danes tako nasičen s slabimi pomeni, da bi z njim le redko skušal podpreti svoja dejanja. Če pa to kdo le stori, potem je sveto prepričan in želi prav tako sveto prepričati tudi druge, da je njegov namen tako človekoljuben in njegovo dejanje tako

neizbežno pomembno in usodno za srečo bližnjih, naroda ali celo človeštva, da v to res nihče ne sme dvomiti.

Kaže, da so med tako prepričanosti tudi člani Strokovnega sveta. Kljub temu dvomim v tako čisto koristnost nemudoma vpeljanega gimnazijskega programa. Zakaj?

Zato ker mi v strokovni razpravi, v kateri je sodelovalo tudi nekaj udeležencev seje Strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje, na kateri so 26. januarja 1990 sprejeli sklep o takojšnji vpeljavi gimnazijskega programa, niso znali nedvoumno odgovoriti na vprašanja:

• Kako bo vplivala na vključitev v visoko izobraževanje izbira ene od skupin izbirnih predmetov?

• Kakšno bo izobraževanje nekaterih (in katerih) predmetov na dveh ravneh in spet kakšne posledice bo imela za nadaljnje izobraževanje?

• Kdaj in v katerih predmetih se bo začelo razlikovanje v izbirnih skupinah predmetov?

To so vprašanja, ki sem jih ob prebiranju sklepov Strokovnega sveta zaslišal od osnovnošolcev in njihovih staršev. Nanje moramo namreč odgovorjati poklicni svetovalci.

In na koncu: Zakaj zvonim po toči? Prvič zato, ker so me načrtovanci naših večnih šolskih reform presenetili in nas zasuli s točo z jasne neba.

In drugič zato, ker vem, da se umni kmetovalci po umji s točo ne vdajo v usodo, ampak skušajo kar najbolj zmanjšati posledice nesreče.

In kakšne možnosti vidim za izhod? Lahko bi vpeljevanje gimnazijskega programa preložili za eno leto in že do te jeseni oblikovali gimnazijski program. Tako bomo učenec in staršev nedvoumno odgovorili na omenjena in druga podobna vprašanja. Manj učinkovita, a vendar še dobra bi bila tudi rešitev, ki jo v že omenjeni številki Prosvetnega delavca predlaga Valentin Pivk v članku Gimnazija zahteva ne le ime, ampak tudi nov program.

Da bi se izognili vpeljevanju takih nedodelanih zadev, bi morali odločiti, da bomo v prihodnje podoben spreminjati z delnimi rešitvami razlagati tako, da ne bomo revolucionarno spreminjali vsega šolskega sistema, ampak bomo spreminjali le njegove posamezne dele, vendar šele takrat, ko nam bo to teoretično popolnoma jasno in jih bomo morda celo preskusili.

In ne tako, kot piše v članku Vrnitev h gimnaziji in k delitvi strokovnega šolstva v isti številki Prosvetnega delavca. »Strokovni svet je ob sprejetju takojšnje uvedbe gimnazijskega programa sklenil, da bo tudi v prihodnje po pravilu sprejemal spremembe po delih... in ne več celotnega izobraževalnega programa« je pred razpisom tega programa. Če pa bo obveljala takšna razlaga Strokovnega sveta in bomo v šolstvo zamislili vpeljali, še preden jih bomo povsem dodelali, potem seveda ne smemo upati, da bodo učitelji do novosti samo sprva nezaupljivi, kot razmišlja Stanko Šimenc (Prosvetni delavec, številka 2, članek Za prijaznejšo in bolj šolo gre), ko poroča o strokovnem posvetovanju Zavoda SRS za šolstvo, ampak bodo upravičeno vedno bolj nezaupljivi.

JANEZ ZALAZNIK

Šport, počitnice in plače

Z novim letom spet novoletne počitnice

Šport je ena od prvih dobrega življenja. Pri vsakem človeku naj bi imel tako vlogo. Zdaj je nima. Zato naj bi slovenska skupščina še letos razpravljala o športu v Sloveniji, se opredelila za njegovo uveljavljanje na vseh področjih dela in življenja, se pravi za ljudi vseh starosti in slojev.

Predlog za zakon o športu

Pripravili naj bi nacionalni program za prihodnje srednjeročno petletje, sprejeli zakon o športu, se zavzemali za samostojno ministrstvo za šport, ustanovili raziskovalno – programsko – akcijsko središče za razvoj tega področja. Zavzemali naj bi se, da bi izdelali svoje športne programe v vseh panogah gospodarstva, v turizmu, zdravstvu, šolstvu, za ostarele, zaposlene, mladi rod, zboljševali naj bi gnotne, kadrovske in druge razmere. Vzgjajali naj bi vse ljudi za to, da bodo ustrezno skrbeli za razvoj svojega duha in telesa. Šport ne sme biti neka ljubiteljska dejavnost za izbrane ljudi, odvisna od dobroteljskih virov, marveč naj bi postal eden od temeljnih delov republiške razvojne politike, del sistematičnih akcij za boljše zdravje in večjo telesno vzdržljivost prebivalstva, večjo storilnost in s tem posredno tudi za večjo umsko zmogljivost vsakega človeka.

Približno taki so bili nameni razprave na zadnji seji Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, ko je Komite – prvič tako celostno – govoril o pripravi na obsežno akcijo za širjenje športa med prebivalstvom. Odločil se je, da bo gradivo za Skupščino SR Slovenije pripravljeno na pomlad, da bi ga ta obravnavala še v tej mandatni sestavi, ob tem pa tudi podprla številne dejavnosti za razvoj športa kot ene izmed

prvih kakovosti življenja. Govorili so predvsem ljudje, ki se s temi vprašanji že dolgo ukvarjajo v telesnovzgojnih organizacijah in ustanovah, drugi člani Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo pa manj. To najbrž med drugim kaže tudi na to, da je sestava tega organa prirejena bolj nalogam v vzgoji in izobraževanju, športu v nacionalnem pogledu pa občutno manj in da bi bilo za razvoj športa nemara res najboljše, če bi se za te namene ustanovilo neko samostojno ministrstvo za šport. Brez tega bo nemara zdravstvo še naprej izključno zdravilo bolnike, namesto da bi s spodbujanjem telesne odpornosti preprečevalo bolezni; šolstvo bo še kar obremenjevalo učence z učenjem čez vse razumne mere in nič storilo za povečevanje telesne zmogljivosti mladega človeka; gospodarstvo bo izčrpavalo ljudi pri delu in zanemarjalo svoje dolžnosti za zdravje in telesno zmogljivost zaposlenih itn. Na sestanku je bilo med drugim povedano, da razvitejša družbe veliko bolj skrbijo za telesno vzgojo prebivalstva in da se našemu narodu slabo piše, če ne bomo naglo začeli ukrepati.

Počitnice od božiča do novega leta

Drugi del seje Komiteja je bil posvečen pravilnikom, ki jih je bil Komite poslal novembra v strokovno presojo kot osnutke.

Gre za 5 (od 10) pravilnikov, ki jih je treba letos pripraviti na podlagi lanske spremembe zakona o usmerjenem izobraževanju, urejali pa naj bi vzgojne ukrepe, šolski koledar, pedagoško dokumentacijo, vpis, ocenjevanje v usmerjenem izobraževanju. Rečeno je bilo, da je bilo prišlo največ pripomb iz razprave o Osnutku pravilnika o vzgojnih ukrepih in da se priprava tega pravilnika odlaga za nekaj časa. Sprejeta sta bila pravilnika, ki urejata vprašanja vpisa in ocenjevanja znanja ter druge stvari s tem v zvezi.

Do prihodnje seje Komiteja pa je bil odložen pravilnik o šolskem koledarju. Gre za pomembno novost v zimskih šolskih počitnicah že v šolskem letu 1990/91. Komite predvideva teden novoletnih počitnic med božičem in novim letom ter potem še en teden zimskih smučarskih počitnic ob koncu januarja; dodajanje dvotedenske semestralske zimske počitnice ob polletju naj bi bile tako razdeljene v dva dela, podobno kot v drugih evropskih državah. Člani Komiteja so podprli predvideno zamisel, pomisleki so bili le o tem, da bi bile smučarske počitnice le enotedenske in za vse učence v istem tednu; nemara bi bilo vendarle boljše v dveh izmenah, tako kot zdaj.

Predvsem pa so opustili misel, da bi odlok o spremembi srednješolskih počitnic sprejemali ločeno od sklepa za osnovnošolske počitnice. Ker namerava Komite tudi osnovnošolske zimske počitnice razdeliti na en teden počitnic med božičem in novim letom ter na en teden smučarskih počitnic ob koncu januarja ali začetku februarja in ker osnovnih šol še niso vprašali za mnenje, so

člani Komiteja sklenili, da pravilnik o srednješolskem koledarju preloži do prihodnje seje Komiteja in da se dotlej pripravijo predlogi spremene šolskega koledarja za osnovne šole. Že minule seje pa velja sklep, da v triletnih smereh srednjega strokovnega šolstva že letos posredno zadnjega letnika konča 5. junij, da bi imeli učenci čas za pripravo na zaključni izpit.

Denarna stiska šol

Beseda je bila – ob koncu seje in na kratko – tudi o težkih denarnih vprašanjih šolstva. Erno Sajovic, predsednik skupnega strokovnih šol tehniških usmeritev, je povedal, da v šolah veda že desetletje ni bilo tako hudo. Namestnik predsednika Komiteja Zoran Bizjak je povedal, da v Izvršnem svetu pripravljajo kratkoročne ukrepe, ki v torek, 6. februarja dopoldne ko je bila seja Komiteja, še niso bili znani; na težave opozarja v srednjem in visokem šolstvu (Popoldne so časnikarji zvedeli, da je Izvršni svet tisti dan sklenil, da se bodo poskušali znebiti radi krivičnih plač, s tem niso bili zadovoljni. V petek, 9. februarja, – ali dan prej – pa so na Izvršnem svetu sklenili popraviti plače pedagoških šol in na njej podobnih tako, da bo učitelji začeli dobti 5000 dinarjev; to je pedagoško šolo zaenkrat zadovoljila ne pa nekaterih drugih srednjih šol in dela visokega šolstva, ki v tednu med 5. in 10. februarjem opozorile na obupne denarne razmere in zahtevale, da vlada takoj ukrepa.

JANKO SVETINA

Prešernove nagrade za študente

Prek meja povprečnosti

»Ob našem pesniku bomo danes počastili skupino deklet in fantov, ki niso čakali na uradno dovolilnico ali celo zahtevo po ustvarjalnem delu. To so tisti, ki sta jih študijska in delovna vnaša že zgodaj ponesli prek meja povprečnosti. Želim, da bi plamen genialnosti ali vsaj nadarjenosti kljub otonosti našega okolja vzplamtel. Težave, ki jih gotovo čakajo na poti, naj jim ne vzamejo poguma.«

To je le nekaj misli iz slavnostnega govora rektorja dr. Borisa Sketa ob podelitvi Prešernovih nagrad študentom za leto 1989 na ljubljanski univerzi 8. februarja letos. Predsednica univerzitetnega odbora za Prešernove nagrade študentom dr. Breda Pogorelec pa je svoj nagovor slavljenecem zaokrožila takole:

»Naj nam bo spomin na Prešerna in vse velike ustvarjalce slovenske kulture v najširšem smislu v pomoč, da v teh, tudi za naš narod usodnih prelomnih časih, poskusimo popraviti svoj pogled na naš razvoj in oblikovati nova, bolj polna in vredna razmerja med posameznimi duhovnimi zvrstmi. Prav zato, ker naša narodna družina ni številna, a je s svojim dozdajšnjim deležem v kulturnem ustvarjanju upravičila svoj sloves, moramo znati poiskati tako sebe same, svoj smisel in svojo resnično predanost – in s tem tudi pot v svet. Pot v svet vodi skozi nas same, skozi naše vedenje o nas, skozi našo zavest in moč, skozi našo kulturo v najširšem pomenu, navsezadnje skozi našo misel in besedo.«

V svojem nagovoru je poudarila tudi vlogo mentorjev pri motiviranju nadarjenih študentov za raziskovalno delo. To je veliko zahtevnejše in bolj intenzivno od njihovega že utečenega študijskega dela. Mentorji jih spodbujajo, jim svetujejo in spremljajo njihov napredek, po mnenju članov Univerzitetnega odbora za Prešernove nagrade študentom pa naj bi v prihodnje namenili več pozornosti strokovnemu slovu, ki ga študentje uporabljajo pri svojem raziskovalnem delu, in strokovno-znanstvenem izrazju. Pri prebiranju devetnajstih predloženih del, ki so prispele na razpis za Prešernove nagrade – razpisanih je bilo kar 216 tem za raziskave in umetniške ustvaritve – so ugotovili, da je

bila v nekaterih študijah uporabljena že precej zastarela strokovna literatura. To se v raziskovanju ne bi smelo dogajati, še zlasti ne na področjih, ki se hitro razvijajo in kjer se informacije o novih dognanjih sproti širijo. Mentorji naj ne bi mladih le strokovno usmerjali, temveč bi morali vplivati tudi na njihovo izražanje. Še tako pomembna odkritja zbledijo, če jih ne znamo ali ne zmoremo zapisati in povedati tako, da jih bodo razumeli tudi drugi. Pomanjkljivo izražanje je ponavadi znamenje strokovnega primanjkljaja, izrazna kultura – o tej je odbor tudi letos veliko razpravljala – pa pomeni moč strokovne in znanstvene misli, njeno strokovno raven. Izrazna kultura je neločljiva sestavina strokovne literature.

Prešernove nagrade za študente Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani za dela iz leta 1989 so prejeli

na družboslovno-humanističnem področju:

ANDREJA GANTAR (absolventka slovenščine in francoščine) s Filozofske fakultete za delo Zavest o slovenskem jeziku in jezikovna kultura Slovencev (jezikovna zavest in izrazna moč), mentorica prof. dr. Breda Pogorelec.

BRANE NASTRAN (diplomirani novinar) s Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo za delo Deregulacija in socializacija medijev, mentor prof. dr. Slavko Splichal;

na naravoslovno-tehniškem področju:

JUDITA DACA (absolventka farmacije) s Fakultete za naravoslovje in tehnologijo za delo Kemijski sintetični p-hidroksi metilbenzoat na SiO₂: možnost uporabe kot »produr« principa, mentor doc. dr. Stanko Srčič.

ROK HROVATIN (absolvent strojništva) s Fakultete za strojništvo za delo Optimizacija parametrov lesarskega označevanja, mentor prod. dr. Janez Možina.

JURE ŠKARABOT (absolvent matematike) s Fakultete za naravoslovje in tehnologijo za delo Moduli integralnih operatorjev, mentor prof. dr. Matjaž Omladič.

JUŠ KOČIJAN (diplomirani inženir elektrotehnike) s Fakultete za elektrotehniko in računalništvo za delo Računalniško podprta sinteza multivariabilnih regulatorjev, mentor prof. dr. Rihard Karba;

na biomedicinskem in biotehniškem področju:

ANDREJ TRAMPUŽ (študent petega letnika medicine) z Medicinske fakultete za delo Lokalizacija sestavin motorične ploščice v skeletni mišici v različnih poskusnih razmerah, mentor prof. dr. Janez Sketelj.

MARJETKA URBAS (diplomirana inženirka lesarstva) z Biotehniške fakultete za delo Kemična sestavina tanina kostanja Castanea sativa Mill, mentorica doc. dr. Vesna Tišler.

MATEJ DEMŠAR (študent tretjega letnika veterine) z Biotehniške fakultete za delo Imunohistokemično določanje gastrinskih celic v sluznici prašičevega želodca, mentorica asist. mag. Polona Juntjes;

na področju umetnosti in konservatorstva:

JOŽE SLAK (absolvent arhitekture) s Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo za delo Prenova arhitekturne dediščine, mentor prof. dr. Peter Fister.

NATAŠA PAKLAR (akademska glasbenica – flavtistka) z Akademije za glasbo za izvedbo Mozartovega koncerta za flavto in orkester v D-duru, mentor prof. Fedja Rupel.

JANEZ RAKUŠČEK (absolvent oddelka za dramaturgijo) z Akademije za gledališče, radio, film in televizijo za dramaturgijsko novelo Vladimirja Bartola Don Lorenzo, mentor prof. dr. Andrej Inkret.

Prešernove nagrade so podelili tudi v visokošolskih organizacijah Univerze Edvarda Kardelja: Letos je 90 nagrad prejelo 113 študentov.

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec, predsednik, Milica Antič-Gaber, Just Kavšek, Zdenko Kodolija, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Izток Vilič, Jože Ziahtič.

Direktor: Stanko Šimenc

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunje, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Akontacija naročnine za leto 1990 znaša 50 din za posameznike in 100 din za organizacije. Za upokojene prosvetni delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 25 din na leto. Posamezna številka stane 5 din. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, ISSN 0033-1643. Po mnenju Republiškega koledarja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 5. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v premetu).

Pobude Izvršnemu svetu SRS

Svet za program vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji je na svoji 1. seji dne 8. 2. 1990 razčlenil in obravnaval stanje v vzgoji in izobraževanju v SR Sloveniji in ugotovil, da se razmere v šolstvu izjemno ostrijo in da so nemiri v osnovnih in srednjih šolah predvsem posledica nedokončanih sistemskih sprememb, ki so se v SR Sloveniji začele s sprejemom dopolnil k Ustavi SR Slovenije in s sprejemom Ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev. Vzrok za nemire so po mnenju Sveta tudi preizkušene ocenjene rast inflacije (rast osebnih dohodkov v gospodarstvu in cen na drobno je ocenil Zavod SR Slovenije za družbeno planiranje v zadnjih mesecih leta 1989) ter izjemno povečane obremenitve dobička in osebnih dohodkov v šolstvu in v drugih družbenih dejavnostih. Nedodelane sistemske spremembe sprožajo razne pobude med samimi šolniki in starši, predvsem pa pri sindikalnih delavcih.

Svet za program vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji meni, da je treba nekatere spremembe pripraviti in sprejeti še v mandatu te Skupščine in tega Izvršnega sveta. Zato v skladu s pooblastili, ki mu jih daje ustavni zakon daje Izvršnemu svetu te pobude:

Prva pobuda

Izdelati je treba sistemizacijo delovnih mest ali programsko sistemizacijo za vsa tri področja izobraževanja (osnovno, srednje, višje in visoko šolstvo). Pri tem naj se vzamejo za osnovo zdajšnji standardi in normativi o številu učencev ali študentov, mreža šol ter primerljni standardi, ki so uveljavljeni v sosednjih deželah glede normativov učencev in učiteljeve delovne obveznosti. Sistemizacija bo izdelana za vsa značilna dela v slovenskih šolah, zanja se določi neto izhodiščna postavka; o tej se bodo pogajali sindikalni zastopniki šolstva in Izvršni svet Skupščine SR Slovenije. Sistem neto določenih vrednosti osebnih dohodkov bo dokazal, da so nekatere obremenitve (davek iz dobička ipd.) nesmiselne, saj povzročajo le nepotrebno krože-

nje denarja iz proračuna v šole in po Službi družbenega knjigovodstva in bank nazaj v republiški proračun.

Pri uveljavljanju sistemizacije bi morala biti sprejeta posebna merila za ravnatelje kot pedagoške vodje. Zanje je treba določiti večje pravice in tudi povečano odgovornost. Ravnatelj naj bi bil imenovan v skupščini družbenopolitične skupnosti s soglasjem (različica: na predlog) šolskih oblasti (nekoliko drugačen postopek bo za dekane višjih in visokih šol).

Ob nastajanju sistemizacije se bo pojavilo več problemov; te bo treba reševati vzporedno z nastajanjem sistema sistemizacije.

● Nujno bo uskladiti strukturalnost vzgojno-izobraževalnih programov po enotni metodologiji in standardih za njihovo izpeljavo.

● Treba bo spremeniti in dopolniti tiste republiške zakone, ki neposredno ali posredno urejajo šolstvo: Zakon o državni upravi, Zakon o osnovnem šolstvu, Zakon o usmerjenem izobraževanju, Zakon o delovnih razmerjih, ipd. Po zakonskih določbah je za šolstvo treba zagoto-

viti tudi učinkovite inšpekcijske službe.

● Nujno bo takoj sprožiti postopek za pripravo – spremembe in dopolnitve tistih zveznih zakonov, ki posegajo v šolstvo: Zakon o zavodih, Zakon o združenem delu, Obračunski zakon. Predvsem zadnji je pomemben tudi zato, ker mora šola znova preiti na enostavno knjigovodstvo.

● Da bi lahko uveljavili sistem sistemizacije že s 1. 9. 1990 (različica: s 1. 7. 1990) bo treba s posebnim zakonom ali aktom z zakonsko močjo začasnoma umakniti vse predpise, ki posredno ali neposredno urejajo šolstvo, te pa nadomestiti z začasnimi zakonom ali aktom z zakonsko močjo v Skupščini SR Slovenije. Prav tako bi morali spremeniti tiste ustavne določbe, ki bi te spremembe ovirale.

Druge pobude

Ustanovi naj se sklad za šolstvo kot sestavni del proračuna SR Slovenije. Sklad bi se lahko veliko bolj prožno odzival na trenutne stiske in potrebe posameznih šol, hkrati pa bi s sistemom delovanja po odborih (različica: upravnem odboru) močno razbremenil zdajšnje oblike dela v Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije. Sklad naj bi bil tudi pooblaščen, da samostojno sodeluje s slovenskim gospodarstvom – tako kot je bilo že vpeljana s posebnimi sporazumi. Do tega je veliko tudi slovenskemu gospodarstvu, predvsem njegovemu uspešnejšemu delu. Sklad bi pripomogel, da bi zdaj hudo načeto sodelovanje in vplivanje gospodarstva na slovensko šolstvo znova zaživel. Predlagamo, naj bi imel sklad tri ločene

podsklade, in sicer za osnovno, srednje ter višje in visoko šolstvo. Upravni odbor sklada naj bi na predlog Izvršnega sveta imenovala Skupščina SR Slovenije. Pri tem bi bilo treba določiti pristojnosti in odgovornosti »ministra za šolstvo« pri delovanju sklada.

Tretja pobuda

Predlagamo izdelavo projekta, na podlagi katerega bi bil izdelan trden informacijski sistem za celotno področje vzgoje in izobraževanja in ustrezen del raziskovalne dejavnosti v SR Sloveniji. Svet meni, da bi le računalniško vodeni ter obdelani podatki in ustreznega povezava v SR Sloveniji za vse stopnje izobraževanja omogočila kakovostno vodenje šolstva v sklopu pristojnega organa (sekretariat, ministrstvo, komite).

Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije predlagamo, naj o pobudah čimprej razpravljajo njegova delovna telesa in jih obravnavajo na svoji seji. Izpeljavo pobud naj naloži Republiškemu komiteju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, ustreznim pravnim službam in Izvršnem svetu ter o teh namerah obvesti slovensko javnost. Tako bi se izognili tudi nekaterim nemirnim, hkrati pa bi sprejem pobud in njihova strokovna obdelava omogočila, da bi se odnos do slovenskega šolstva zboljšal.

Svet za program vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji je pripravljen s svojimi člani sodelovati pri strokovni obdelavi pobud.

P. S.: Pobude je že obravnaval Izvršni svet Skupščine SR Slovenije na seji 14. 2. 1990 in se z njimi strinja.

aktualno

Na koncu poti

Izvršni odbor Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti se je 12. februarja sestel z zastopniki stavkovnih odborov in Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Po Sloveniji se namreč bliskovito širijo opozorilne stavke – šolniki zahtevajo enak osebni dohodek za enako delo v vseh slovenskih šolah.

Sindikat dejavnosti je združil predloge in zahteva (od 1. januarja letos) za učitelja osnovne šole (s strokovnim izpitom, 20-urno tedensko obveznostjo, to naj bi bila osnova, brez delovne dobe) neto 5000 din, za učitelja srednje šole 6300 din in za visokošolske učitelje od 9000 do 12 000 din.

Izvršni odbor republiškega sindikata se bo ponovno sestel v četrtek, 22. februarja, in presodil, kako sta Izvršni svet SRS in RKVITK uresničila njegove zahteve. Če rešitve ne bodo sprejemljive, bo pozval stavkovne odbore na šolah, naj začnejo splošno stavko od ponedeljka, 26. februarja pa do uveljavitve zahtev. Sindikat dejavnosti zahteva hkrati še takojšnjo spremembo zakonodaje o šolstvu in stalno strokovno spopolnjevanje učiteljev.

Hudo napak bi bilo, če bi te zahteve učiteljev označili le kot šolske, ne pa kot splošno naci-

onalne. Učitelji niso nezadovoljni le s plačami, ki ne omogočajo življenja, primernega poklicu, še manj pa mirne življenjske jeseni, ampak so vznemirjeni predvsem zaradi tega, ker »ne zmoremo od besed k dejanjem«, kot ugotavlja naš pisec današnjega uvodnika. Kjerkoli imamo priloženost, se razglasimo tudi za napredno, učeco se družbo, vse pa kaže, da izobraževanje – ne le šolsko – pri nas nima cene, tudi v gospodarstvu ne, saj le-to ne vloga v razvoj, če pa že prispeva denar, ga daje premalo ali – kar je še hujše – za neučinkovite podvige. Še bolj pa bodo v oči megalomanske politično-gospodarske poteze, s katerimi si hoče vsakokratna vodilna politična struktura utrditi mednarodni ugled. Za temi 'potezami', ki jih javna občila ponavadi razglajajo kot epohalne, nastane praviloma praznina. Prišli smo tako daleč, da nas svet ne jemlje več resno. Kaj bi se sprenevali, čas parolstva je dokončno minil. Volja do dela upada, saj delavci ne občutijo življenjskega zadovoljstva, storilnost in kakovost sta na dnu svetovne lestvice. Glas o bistrem in delavnem ljudstvu postaja vse tišji.

In vendar: nočemo in ne smemo verjeti, da smo res tako neumni in nesposobni.

STANKO ŠIMENC

Za šolo miru in ustvarjalnega nemira

Srednješolci razmišljajo o dijaškem sindikatu

Na predvolilni konvenciji ZSMS – liberalne stranke 9. februarja letos v Ljubljani v Cankarjevem domu je spregovorila tudi ALENKA KUNAVER, učenka drugega letnika Srednje vzgojiteljske šole iz Ljubljane. Objavljamo njen prispevek, obenem pa napovedujemo deseto srečanje slovenskih srednješolcev, ki bo 30. in 31. marca letos v Slovenj Gradcu.

ZSMS in srednješolce nedvomno povezuje zavest o tem, da s šolo ni mogoče neomejeno eksperimentirati, da mladi rod in učitelji ne smejo biti na milost in nemilost prepuščeni samovolji šolskih oblasti.

To prepričanje je ZSMS in učence spodbudilo k protestu proti takim imenovani »usmerjenjski reformi«, ki je v boljševiski maniri prenašala zgodovinsko izrabljene vzorce v naš čas. Skupen upor je pomenil tudi oblikovanje takratne mladinske organizacije v samostojno politično organizacijo. ZSMS je v šoli in politiki sejala dvom v večne resnice. Njeni predlogi za odpravljanje slabosti šolske reforme segajo vsaj v leto 1985/86: tedaj je na srečanjih srednješolcev v Slovenj Gradcu in na kongresu v Krškem postavila pod vprašaj večino ciljev usmerjenega izobraževanja, in ti so kasneje postali predmet vsesplošne kritike.

Zabloda o šoli, ki naj bi odpravljala socialne razlike in vzgajala za tovarno, je povzročila, da so se želje mladih in odraslih po izobrazbi zmanjšale.

Vračanje protireformistov, med katere prav gotovo lahko štejemo ZSMS, na dobro staro, v razvitem svetu in stroki preskušeno ter potrjeno, nas lahko le delno zadovolji. Vpeljava mature kot vstopnice na univerzo, ponovna uveljavitev poklicnih šol in gimnazij in večja strokovna samostojnost pomenijo prve korake k normalizaciji slovenskega šolstva. Nedvomno pa

ostajajo težave, ki jih bo prej ali slej treba rešiti. Naj naštejemo samo nekatere:

- Ponekod imajo v srednjih šolah premalo prostora, v drugih pa je le-ta premalo izrabljen.
- Veliko šol ni ustrezno opremljenih.
- Očitno je, da je nasprotja med učenci in učitelji vsilil sistem.
- Učni programi in njihova praktična izpeljava (tu mislim predvsem na samo vsebino, število ur, utrjevanje znanja, preverjanje naučenega in podobno) nam ne ustrezajo.
- Imamo neprimerne učbenike, neprilagodljiv šolski kolektor, s časom sprt pravilnik o ocenjevanju in še bi lahko naštevale.
- Najbolj pa nas moti sam izobraževalni sistem in to, da dajemo za tanke in nadzvočna letala dvanaajstkrat več kot za šole.

Učenci srednjih šol smo ob uzakonitvi političnega pluralizma postavljeni pred preskušnjo, da se organiziramo in ustanovimo nekakšen dijaški sindikat, ki bo učinkovito varoval naše interese. Zato slovenski srednješolci razmišljamo o Zvezi dijakov, ki jo bomo ustanovili predvidoma konec marca na jubilejnim 10. srečanju srednješolcev v Slovenj Gradcu. Prepričana sem, da bo ZSMS tudi po tem srečanju, ko se bo tudi formalno umaknila iz srednjih šol, šoli še naprej namenjala enako pozornost in se zavzemala za šolo miru in ustvarjalnega nemira.

Republiški komite naj ukrepa takoj!

Izvršni svet SR Slovenije o osebnih dohodkih v slovenskem šolstvu

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo je 14. 2. 1990 predložil Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije informacijo o osebnih dohodkih v šolstvu v letu 1989 in 1990. Komite ugotavlja, da obstajajo v šolstvu trije, že dalj časa nerešeni problemi:

1. problem neusklajenosti ravni izplačanih osebnih dohodkov v šolstvu v primerjavi z gospodarstvom,
2. problem nizke cene storitve, ki je povezan s preobsežnimi in preveč razvejenimi ter zato dragimi programi,
3. problem velikih razlik v osebnih dohodkih med šolami.

Zadnji statistični podatki za leto 1989 kažejo, da je v republiškem povprečju dosežena raven usklajenosti osebnih dohodkov za osnovno šolo na raven povprečja gospodarstva in v posameznih občinah celo rahlo presežena. Nasprotno pa v usmerjenem izobraževanju (od srednjega do visokega) še zmeraj zaznamujemo rahel zaostanek za rastjo osebnih dohodkov v gospodarstvu, čeprav je zaostanek v letu 1989 izredno majhen.

Največ nezadovoljstva med učitelji pa so izzvale razlike v osebnih dohodkih med šolami, ki jih je povzročilo več dejavnikov:

- pravilnik o osebnih dohodkih v šolah, v katerih se osebni dohodki učiteljev razlikujejo tudi za 90 odstotkov;
- različne delovne obremenitve – to je povezano s kadrovsko zasledbo šol – dodatni viri financiranja ali lastne dejavnosti,
- različni prispevki, ki jih plačujejo v občinah,
- uspešna ali neuspešna poslovna politika šole in
- zatečena raven osebnih dohodkov ob zamrznitvi v decembru 1989.

Republiški komite je predložil Izvršnemu svetu kratkoročne in srednjeročne ukrepe za reševanje težav, ki so se nakopičile v zadnjih petnajstih letih v šolstvu. Kratkoročni ukrepi so povezani s takojšnjim urejanjem osebnih dohodkov v vseh kritičnih šolah. Strokovna služba komiteja bo obravnavala vsako šolo posebej.

Predlog srednjeročnih ukrepov, ki zajema čas do izteka mandata zdajšnjemu Izvršnemu svetu, pa obsega:

- vpeljavo sistemizacije v šolstvu po neto načelu in zagotavljanje plačila po enotnem pravilniku za vse zaposlene,
- preverjanje in poenotenje izvedbenih programov, kjer bo treba standard izvedbe omejiti na strokovno najbolj utemeljene zahteve v skladu z denarnimi možnostmi.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na svoji 216. seji obravnaval predloženo informacijo in po razpravi sprejel predlagane kratkoročne in srednjeročne ukrepe, ki jih je predstavil predsednik komiteja dr. Ludvik Horvat. Predsedniku in komiteju je dal vsa pooblastila za takojšnje reševanje problemov.

Izjava ZSMS – liberalne stranke

Vladi, učiteljem in slovenski javnosti

Slovenski učitelji stavkajo. To preprosto dejstvo nas utrjuje v prepričanju, da je s politiko financiranja izobraževanja že dalj časa nekaj hudo narobe. Časi, ko je bilo mogoče z ideološkimi publicami o večrednosti učiteljskega poklica zadržati nizke plače, so minili. Če je bilo zadnjih deset let pod krinko boja proti inflaciji – ki da ima svoj vzrok v preveliki porabi – z ukrepi zvezne in s tihim pristankom slovenske vlade še mogoče zmanjševati količino denarja za družbene dejavnosti in s tem tudi za izobraževanje, je slovensko učiteljsvo v zadnjih dveh letih pokazalo, ne le da ve, kaj hoče, temveč tudi, kako to doseči.

Že od lanskega zbora v Cankarjevem domu se učitelji zavezajo za spremembo sistema financiranja šolstva, ki bi lahko kar precej odpravil najhujše anomalije, povezane z delitvijo denarja šolam in na koncu tudi učiteljem.

ZSMS – liberalna stranka podpira prizadevanja učiteljskega sindikalnega gibanja, pri tem pa se zavzema za to:

1. da se sistem financiranja šolstva spremeni tako, da postane pregleden in da učitelj postane državni uslužbenec; to bo omogočilo učinkovite in hitre popravke učiteljskih plač tam, kjer so razlike v plačah za enako delo od enaki izobrazbi nerazložljivo velike;
2. da se med vlado in učitelji takoj začne dialog, ki bo učinkovito in dolgoročno rešil spor in tako zavaroval pravice tretje strani – učencev;
3. in da se dolgoročno zagotovi za izobraževanje večji del družbenega proizvoda.

Hkrati ostro zavračamo kakršne koli manipulacije s stavkovnim gibanjem, ki od zunaj podpihujejo umetna nasprotja med učitelji in delavci materialne proizvodnje in skušajo stavkovnemu gibanju naprtili spodkopavanje Markovičeve gospodarske reforme.

Ljubljana, 14. 2. 1990
Jožef ŠKOLČ
predsednik ZSMS

strokovno spopolnjevanje

ZA VEČJO USPOSABLJENOST UČITELJEV
MENTORJEV

Po korakih do daljšega organiziranega študija

Pomembni sodelavci akademij in fakultet, ki usposablajo učitelje za delo v osnovnih in srednjih šolah, so učitelji mentorji, ki praktično usposablajo študente za poučevanje, za njihovo temeljno poklicno delo. V preteklosti je imel učitelj mentor ali hospitacijski učitelj predvsem vlogo 'zgodnjega učitelja', ki študentom demonstrira 'najboljši' način poučevanja. V sodobno zasnovanem izobraževanju učiteljev pa ima mentor mnogo širše in zahtevnejše naloge: te obsegajo vse od začetnega seznanjanja študentov s prakso ob opazovalnih nalogah in hospitacijah prek pomoči in usmerjanja ob nastopih in med strnjeno pedagoško prakso vse do vodenja v obdobju pripravnosti. Tako postaja mentor pomembna vez med univerzo in šolo, med teorijo in prakso.

Za vse te funkcije pa se mora učitelj mentor dodatno usposobiti, da jih lahko opravlja odgovorno in strokovno. Center za pedagoško izobraževanje na Filozofski fakulteti v Ljubljani je začel že v letu 1988 s seminarji za učitelje mentorje. Prvi seminar – pripravljen po načelih aktivnega sodelovanja udeležencev, skupinskega vodenja, interdisciplinarnega sodelovanja, izkušenskega učenja na načelu učenja ob izdelovanju izdelkov in načelu izkušenskega učenja, je bil zelo uspešen. Drugi podoben seminar je bil oktobra letos, zadnje srečanje udeležencev tega seminarja pa je bilo zadnji teden v novembru.

Tokrat so bili vabljeni na seminar učitelji mentorji, ki poučujejo slovenski jezik in tuje jezike in na svojem področju vpeljujejo študente v pedagoško prakso. Pridružili so se jim predavatelji specialne didaktike za te predmete in nekateri pedagoški svetovalci Zavoda SRS za šolstvo za ta področja in tudi nekaj študentov. Tridnevni seminarja (skupaj s srečanjem je trajal 25 ur) se je udeležilo nad 40 seminaristov.

Pedagoško delavnico smo začeli tako, da smo se najprej spoznali med seboj, zatem pa oblikovali naše probleme in pričakovanja. Ko so bila pričakovanja predstavljena na plakatih, smo dokončno sestavili program seminarja. Sledilo je malo predavanja dr. Ane Tomić o učni pripravi, sestavinah priprave, njihovem odnosu in različnih in zatem razprava o izkušnjah udeležencev.

Na video posnetku smo opazovali del učne ure v italijanskem jeziku (sodelovali so učenci osnovne šole na Obali, ki se učijo italijanskega jezika kot jezika okolja), poučevala je študentka. Z metodo skupinskega imenovanja problemov smo udeleženci oblikovali pripombe k uri in skušali odgovoriti na vprašanje: kaj bi svetovali temu študentu. Kasneje smo razpravljali o načinih, merilih in vidikih opazovanja, o dajanju povratne informacije študentom po nastopu, o oblikovanju pravil za dajanje povratne informacije in za konec razprave je skupina udeležencev z metodo igranja vlog nazorno predstavila eno od možnosti za dajanje povratne informacije študentu po nastopu. Zatem smo poslušali drugo

malo predavanje. O vlogi mentorja in o tem, kako se študent uči iz praktičnih izkušenj ob mentorjevi pomoči, je predavala dr. Barica Marenčič Požarnik. V razpravi po predavanju je sodeloval tudi del učiteljev specialne didaktike, ki so predstavili svoje skušnje zlasti o tem, kako opazovati učno uro in svetovati študentu. Udeleženci smo dobili tudi nekaj zgledov meril za opazovanje, nekateri so povzeli po tujih virih.

Zelo dejaven je bil tisti del seminarja, v katerem smo se udeleženci razdelili v skupine po jezikovnih področjih (npr. v skupino učiteljev mentorjev, učiteljev specialne didaktike in pedagoških svetovalcev za slovenski jezik) in nadrobneje presojali in izmenjali izkušnje o tem, kako oblikovati učno pripravo, prilagajeno zahtevam predmeta in kako navajati študente na načrtno opazovanje pri hospitacijah, na sheme opazovanja, merila in navodila. V večurnem delu v strokovno homogenih skupinah smo udeleženci zbrali bogastvo zamisli in predlogov. Ustno in na plakatih so vodje skupin predstavili, kakšna naj bi bila optimalna priprava študenta na učni nastop, kako opazovati učno uro (kako opazuje mentor študenta in študent mentorja) in kako izpeljati analizo učne ure (študentove in mentorjeve). Posebno nazorno je to nalogo opravila skupina za angleški jezik.

Ob koncu prvega srečanja smo seminar ovrednotili in se dogovorili, kdaj se ponovno dobimo. To je bilo čez mesec dni, novembra, ko smo poslušali še tretje malo predavanje. Dr. Požarnikova je preverila naša stališča do učenja in nam zatem predstavila, kakšne so značilnosti sodobnega pojmovanja učenja. Udeleženci smo dobili potrdila za udeležbo na seminarju in zvedeli za izide vprašalnika, s katerim smo seminar ocenili. Udeležencem se je zdelo zelo pomembna izmenjava izkušenj s kolegi, zatem še oblika in metoda seminarja, mala predavanja, skupinsko delo, medsebojni odnosi – komunikacija, skupinsko načrtovanje, gradivo, video z metodo skupinskega imenovanja problemov. In kaj želijo na prihodnjih seminarjih? Povezovanje teorije in prakse, konkretno pripravo in nastop, video posnetek zgodnjega nastopa, komunikacijo mentor – študent in mentor – metodik, seznanitev s sodobnimi trendi in dosežki, metodiko pouka in podobno. Pomemben predlog, ki so ga podprli vsi udeleženci, je tudi, naj bi fakulteta organizirala podiplomski študij za mentorje.

Potrebe in zahteve so torej velike. Center za pedagoško izobraževanje an Filozofski fakulteti v Ljubljani je, lahko trdimo, že trdno zoračil ledino in pričakujemo, da bo korak za korakom prišlo tudi do daljšega organiziranega študija za učitelje mentorje, v katerega bi se lahko vpisali tudi mentorji učiteljev pripravnikov in drugi. Naj dodam misel mentorja, udeleženca seminarja: Tak seminar nas spodbudi, dregne v našo 'slabo vest' in v nas zbudi željo, da bi zvedeli kaj več.

MARIJA VELIKONJA

ZA VOD SR SLOVENIJE ZA MEDNARODNO ZNANSTVENO, TEHNIČNO, PROSVETNO IN KULTURNO SODELOVANJE

razpisuje 2 štipendiji za šolanje

na Zavodu združenega sveta Jadrana (United World College of the Adriatic) v Devinu za šolsko leto 1990/91 in 1991/92

Pogoji za pridobitev štipendije so:

- starost od 16 do 18 let
- v šolskem letu 1989/90 končan drugi letnik srednjega usmerjenega izobraževanja s pričakovanim odličnim uspehom
- odlično znanje angleškega jezika
- sodelovanje v obšolskih dejavnostih in primerne psihofizične lastnosti za uspešno delo v Devinskem zavodu.

Kandidate bo izbrala komisija, sestavljena iz predstavnikov Zavoda SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje, Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo in Devinskega zavoda.

Prijavi je treba priložiti:

- dijakovo osebno prijavo z bistvenimi podatki
- priporočilo šole z navedbo kandidatove zunajšolske dejavnosti
- prepis ali fotokopijo polletnega spričevala 2. letnika
- dokazila o delovanju in uspehih v obšolskih dejavnostih.

Prijave in dokumentacijo pošljite na naslov: Zavod SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje, Parmova 33, Ljubljana, najkasneje do 16. marca 1990.

Nepopolnih prijav in prijav, ki bodo prispele po navedenem roku, ne bomo upoštevali.

Za boljšo likovno vzgojo v osnovnih šolah

Zavod SR Slovenije za šolstvo in oddelka za likovno vzgojo na Pedagoški akademiji v Ljubljani in Pedagoški fakulteti v Mariboru so decembra 1989 organizirali seminar za vodje občinskih in medobčinskih aktivov likovne vzgoje, da bi uskladili delo aktivov glede na nove možnosti izobraževanja likovnih pedagogov. Program seminarja, ta je bil na ljubljanski Pedagoški akademiji, je bil takle:

- Izobraževanje profesorjev likovne vzgoje po novih, štiriletnih vzgojno-izobraževalnih programih (redno, ob delu, iz dela).
- Uskladitev dela občinskih aktivov glede na izsledke spremljanja in evalvacije likovne vzgoje od 1. do 8. razreda.
- Ustanovitev Društva likovnih pedagogov Slovenije.

Sodelovali so profesorji docent Ludvik Pandur in docent Albin Kramberger iz Maribora in docent Ivo Mršnik iz Ljubljane. Udeležencem so podrobno predstavili študijski program dela; ta je po novem, štiriletnem izobraževanju na obeh šolah enak. Študij je enopredmeten. Diplomant dobi naziv profesor likovne vzgoje in je usposobljen za poučevanje likovne vzgoje v osnovnih in srednjih šolah, za poučevanje likovnih strokovnih predmetov in likovnega dela umetnostne vzgoje v srednjih šolah. Največ zanimanja je bilo za študij ob delu, ki je po sprejetih visokošolskih programih predviden tudi v programu likovna pedagogika. Letos poteka ta študij samo na Pedagoški akademiji v Ljubljani, v Mariboru pa študij iz dela.

O usklajevanju dela občinskih aktivov likovne vzgoje je spregovorila mag. Helena Berce Golob. Aktivni sicer samostojno načrtujejo delo za vsako šolsko leto posebej, spremljanje likovne vzgoje pa je pokazalo, da so z didaktično obdelavo težave na razredni stopnji, ker je učni načrt napisan problemsko, večina učiteljev razrednega pouka pa nima dovolj likovne izobrazbe, da bi uspešno izvajali učni načrt. Takšnih težav večinoma ni med likovnimi pedagogi na predmetni stopnji. Ugotovili so tudi, da likovniki praviloma ne sodelujejo pri načrtovanju kulturnih

dejavnosti; z načrti, ki jih povečini oblikujejo slavisti, glasbeniki in vodstveni delavci šole, so le seznanjeni, čeprav so likovniki največkrat nosilci te dejavnosti. Glede ocenjevanja imajo učitelji likovne vzgoje še zmeraj težave: eni zagovarjajo besedno-stopenjsko ocenjevanje in se navdušujejo za opisno, ki bi povedalo več o učenčevih likovnih sposobnostih, drugi pa zagovarjajo ponovno uvedbo številčne ocene. O tem se bodo morali v aktivih še dodobra pogovoriti. Znano je, da za likovno nadarjene učence pri rednem pouku ne morejo dovolj uspešno poskrbeti, ko dodatnega pouka likovne vzgoje na šolah ni, čeprav je uza-konjen. Ker je teh učencev malo, so menili, da bi zanje poskrbeli v občinskem ali celo medobčinskem merilu.

Nazadnje so vodje aktivov spregovorili o oživitvi Društva likovnih pedagogov Slovenije, vendar so takoj opozorili na težave, ker učitelji niso pripravljeni prevzeti funkcij v društvu. Za oživetev se najbolj zavzema nekdanji (zadnji) predsednik društva docent Ivo Mršnik, ki je pozval aktivne, naj se pogovorijo tudi o tej pomembni dejavnosti. Udeleženci seminarja so se odločili, da bodo prihodnji seminar organizirali na Pedagoški fakulteti v Mariboru, in sicer o učnih pripravah, pogledali pa bodo še video posnetke učnih nastopov.

HELENA BERCE GOLOB

SIMPOZIJ SLOVENSKEGA FILOZOFskega DRUŠTVA

Dvestoletnica Kantovih kritik

Simpozij Slovenskega filozofskega društva (od 30. do 31. januarja 1990 v Cankarjevem domu v Ljubljani) na temo dvestoletnice objave Kantovih treh Kritik je bil nedvomen izziv za danes v povsem drugačne sisteme vpetega človeka; ta sicer priznava neko začasno dvojnost dialektičnih nasprotij, v mislih pa ima absolutum veličastnega sistema in vzornika Friedricha Hegla. Da je to res, smo se lahko prepričali tudi na simpoziju, saj je bil prijem večine referentov usmerjen sodobno scientistično, drugi so poskušali interpretirati sestavine Kantove filozofije, ni pa bila omenjena mogoča pričujočnost Kantove filozofije v pretekli slovenski filozofski tradiciji. Postavlja se vprašanje, zakaj smo se lotili tovrstnega razmišljanja, ko je vendarle jasno, da filozofska misel na Slovenskem ni nikoli živelasidrana v svojih temeljih, ampak je povzemala aktualne razlage povečini religiozno usmerjenih filozofij preteklosti, po drugi strani pa je v nasprotju s tem veljala le družbeno verifikirana pot mišljenja ob zgledih družbenih razlagalcev. Ni čudno, da so se najmlajši, in teh je bila na tem simpoziju večina, predstaviteli s scientistično zasnovanimi, psihologistično prikazanimi in semantično označenimi poskusi, da bi filozofijo premestili v neko znanstveno-metodološko področje, v katerem ni niti pomembno, ali poteka analiza po sintezi ali obrnjenjo, saj ontološko, teleološko ali aksiološko gledano ti poskusi sploh niso opredeljeni, niti nimajo takšne intencije. Priznanje zaslužio vsekakor novosti spoznavnoteoretskih, neopozitivističnih, semantičnih interpretacij, s katerimi si nekateri poskušajo potešiti lakoto in željo, ne da bi bili res lačni in žejni.

Takšen prijem je bil seveda

hermetičen in namenjen zgolj poslušalcem, ki imajo nekaj poprejšnjega znanja, za manj poučene pa bi ti poskusi izzvenili bolj kot junačenje brez resnega nasprotnika in zgolj kot boj z le-senimi meči.

Kot temeljna usmeritev tega sicer širokega tematskega sklopa, razpetega (po Kantu) med ozvezdeno nebo in moralnim zakonom v nas, je bila in je vse bolj postajal formalno logično usmerjena ekspozicija delnih raziskav in sprehodov po tujih dosežkih, vendarle ne na temo Kritične filozofije, ampak metodoloških logičnih vprašanj. Vemo pa, da Kant ni bil logik, ampak je podredil orodje logike spoznavnim in deontološkim ter aksiološkim vprašanjem.

Edini Kantovi transcendentalnosti namenjeni referat naj bi pokazal, ali je Kant dovolj utemeljil sistem in aparat, ki bi predstavljala avtonomijo filozofskega raziskovanja; to pa je pomenilo pravzaprav že pričakovani odgovor. Kant tega ni storil, saj je prav subjektivni dualizem tisto, s katerim je dokazal specifično in edino filozofijo dostopno analizo moči spoznavanja, dojemljivo subjektu, z zavestjo, vpeto v možnosti in nujnosti, ker se svet pojavlja v takšni dvojnosti.

Človek, ki je vpet v dvojna merila, sprejema to na svoji ravni razklano, na ravni višjega pa morda kot sintetizirano resničnost. Implikacije tako zasnovanih razmišljanj seveda vodijo v dve smeri: v prvo – kot nadaljevanje scientističnih inovacijskih uveljavljanj, in drugo – kot poskus postaviti neke splošne temelje naši filozofski usmerjenosti in oceno njene evropskosti a priori ali a posteriori. To pa bo mogoče doseči le z razširjanjem družbene vloge filozofije v bližnji prihodnosti.

IGOR PLEŠKO

PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV GEOGRAFIJE

4. Ilesičevi dnevi

Ljubljana, 23. do 24. februarja 1990

Današnji svet, poln nasprotij in naglih sprememb, pomeni za učitelje geografije v osnovni in srednji šoli izjemen izziv in veliko težavo hkrati. Zelo zahtevno in odgovorno nalogo včlenjevanja dnevno-političnih in gospodarskih novic v geografsko podobo sveta bodo učiteljem poskušali olajšati letošnji, že četrti Ilesičevi dnevi, posvečeni velikemu geografu Svetozarju Ilesiču, ki jih skupaj pripravljajo Zveza geografskih društev Slovenije, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete in Ljubljansko geografsko društvo.

- Na letošnji prireditvi bodo obravnavani tile tematski sklopi:
- Evropsko sodelovanje
 - Krizna žarišča v svetu
 - Geografska terminologija
 - Slovenci po svetu
 - Avdiovizualna tehnika pri pouku geografije

Uvodno predavanje prvega sklopa bo imela Cvetka Selšek, predsednica Republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje, z naslovom Slovenija in skupnost Alpe-Jadran. Nanj bodo tematsko navezani še referati dr. Vladimirja Klemenčiča (Odprtost Slovenije in evropska integracija), dr. Mirka Paka (Geografski pogledi na položaj Jugoslavije v Evropi) in dr. Bojka Bučarja (FSPN) (Proces in pojavi regionalizma v Evropi).

V drugem tematskem sklopu bodo udeleženci poslušali in razpravljali o nekaterih najbolj aktualnih kriznih žariščih v svetu. Pripravljeni so štiri referati: Geografski vidiki kriznih žarišč v Jugovzhodni in Vzhodni Aziji (dr. Franc Lovrenčak), Geografski pogled na krizna žarišča v Srednji Ameriki (dr. Marjan Klemenčič), Historično-geografsko ozadje palestinsko-izraelskega spora (akad. dr. Ivan Gams) in Metodični prijem pri obravnavi aktualne geografske problematike – krizna žarišča (dr. Tatjana Ferjan).

Drugi dan bo še troje predavanj iz drugih sklopov: Sodobna vprašanja izrazja pri geografskem pouku (dr. Darko Radin), Slovenci v avstralski državi Viktoriji (Irena Birska) in Računalniško podprt grafoskop pri pouku geografije (mag. Slavko Brinovec).

Pomemben del prireditve in navsezadnje, tudi odraz demokratizacije celotnega družbenega življenja, bo geografska tribuna z naslovom Kakšen pouk geografije v slovenskih šolah? Po uvodnih prispevkih Janeza Godnova, dr. Jurija Kunaverja in Maje Umek bo prilika za kritično ugotavljanje zdajšnjega položaja geografije v izobraževanju ter iskanje novih prijemov pri geografskem izobraževanju mladih ljudi.

Prireditve bo oba dneva potekala v Cankarjevem domu, prvi dan v dvorani E3 z začetkom ob 9. uri, drugi dan pa v Okrogli dvorani ob 8. uri. Organizatorji pod vodstvom dr. Jurija Kunaverja so se potrudili z izborom aktualnih tem in uglednih predavateljev, tako da pričakujejo številno in dejavno udeležbo učiteljev geografije in drugih, ki jim ni vseeno, s kakšnim geografskim znanjem bo mladi rod vstopil v novo dobo združene Evrope.

KAREL NATEK

Inovacije u nastavi 3/1989

V tej številki opozarjamo na tele prispevke: Tehnološke (društvene) promjene i nove obrazovne tehnologije dr. Milana Ratkovića, Prednosti i pedagoška ograničenja nastavne tehnologije akad. Petra Mandića, Nova informacijska i obrazovna tehnologija u funkciji razvojnih promjena škole dr. Vladimira Mužića, Informacija kao pedagoški resurs i uloga nastavnika u njenom korišćenju dr. Pavla Gazivode, Osposobljavanje na-

stavnika za primenu savremenih informacione tehnologije u nastavi dr. Mladena Vilotijevića, Informaciona i nastavna tehnologija kao detimnirajući faktor nove organizacije prostora i opreme u savremenoj školi mag. Boška M. Vlahovića, Mehanika i Giron, školski pedagog i inovacije Ljubiše Djunića, Modernizacija vaspitno-obrazovnog rada M. Lenka Staševića.

Revija izhaja trimesečno. Uredništvo: Kruševac, Čupićev b. b.

MEDNARODNA MATURA TUDI NA BALKANU

Z jasnimi pravili igre

Jeseni se obeta v našem šolstvu novost: vpeljava mednarodne mature. O njej smo lahko že marsikaj zvedeli, od vzrokov za nastanek, pogojev, načel, dozdajšnjih dosežkov do težav, ki jo spremljajo.

Zanimalo me je, kako gledajo nanjo tisti, ki bodo neposredno vpleteni v dogajanje, torej učitelji. Za pogovor sem prosila RUDIJA KOTNIKA, profesorja filozofije na Srednji naravoslovni šoli v Ljubljani.

Preden sva se začela pogovarjati, je poudaril, da bo govoril izključno v svojem imenu, in to na podlagi informacij, ki so mu dostopne.

• Javnost je načelno sicer naklonjena mednarodni maturi, je pa še precej pomislekov, dvomov in tudi nasprotovanja.

– Nasprotovanje je razumljivo in se pojavlja tudi drugje po svetu. Vendar pa ima obstoj mednarodne mature (od tu naprej: MM) povsod legitimno mesto in nikomur ne pride na misel, da bi to preprečeval. (Pluralizem je tudi to!) Kolikor je nasprotovanja, je uperjeno le proti temu, da bi program MM v celoti nadomestil nacionalne šolske sisteme, ki ponavadi izvirajo iz tradicij svojih kultur. Včasih tudi zato, ker je izobraževalni sistem del nacionalne identitete ali pa ga imajo – kot npr. Nemci in Francozi – za kvalitetejšega od programa MM. Predmetnik in tudi celotni program MM sta namreč kompromisna srednja pot med izrazito ozkostjo izobraževalnih sistemov, kakršni je npr. angleški, kjer si učenec za dveletno pripravo na visokošolski študij izbere le tri predmete, ter sistemi, ki obsegajo deset predmetov ali več. Seveda je kompromis tudi vsebina posameznih, zlasti humanističnih in družboslovnih predmetov, in do določene mere upošteva kulturne razlike. Tak program pa se razumljivo ne more ujemati z nobenim od uveljavljenih državnih ali regionalnih programov. Težko je narediti program, ki bo sprejemljiv za tako različne kulture v svetovnem merilu, saj so težave že pri evropski integraciji. Potreba po njem pa obstaja. Vsekakor za mlade ljudi, ki se med svojim šolanjem znajdejo v tujini, MM je rešitev.

Naše razmere zaznamuje dejstvo, da Balkan (še) ni naklonjen procesom v razvitem svetu. Ti nam dokazujejo, da politične doktrine lepenovskega tipa, značilne za večino naših strank, ki se utemljejo v nacionalnem, nimajo prihodnosti.

• Kaj bomo pridobili z vpeljavo MM?

– Pri nas so stališča do vpeljavanja MM različna: od evforičnega fraziranja o poti v Evropo do zvišenega zavračanja ali celo patriotskega ogorčenja. Bolj kot te skrajnosti me zanimajo čisto pragmatični vidiki. Iz načrtovanja MM in ob zavzemanju zanj lahko razpoznamo različne interese. Tu je stičišče ambicij dijakov in njihovih staršev, učiteljev in šol ter potreb skupnosti, mislim pa, da to ni problematično.

• Ali ne gre tukaj tudi za imidž?

– Mednarodna matura prinaša k nam ne samo novosti, temveč ponuja tudi rešitve nekaterih problemov, ki jim naš dozdajšnji sistem ni kos, hkrati pa načinja nekaj tabujev. V dveh desetletjih obstoja je prešla šestletno eksperimentalno fazo s spremljajočimi raziskavami in sprotimi spremembami – izboljšavami, ki se še zmeraj dopolnjujejo. Mislim, da so te izkušnje, zlasti pa raziskave, lahko dragocene.

Kot najpomembnejšo značilnost je treba omeniti eksterno preverjanje znanja po zelo jasnih in nadrobno izdelanih merilih. Rezultati in spričevala imajo zaradi avtoritete ocenjevalcev mednarodno veljavnost in ugled.

V takem sistemu učitelj ni hkrati 'eksekutor'; to omogoča bolj sproščeno delo, bolj human odnos med učiteljem in učencem ter obojestransko motivacijo. Ker se tako presoja tudi učiteljevo delo, koristi sodelovanje obema. Na splošno pa to pomeni edino možnost za objektivno primerjavo izobraževalnih sistemov in njihovih dosežkov v mednarodnem prostoru.

Načelo izbirnosti predmetov, ki je pri nas še zmeraj tabu, omogoča v MM stimulacijo in motivacijo za poglobljeno učenje in študij. V našem sistemu se mi to kaže kot edina mogoča rešitev za preobsežne predmetnike in prenatrane učne načrte, katerih rezultat je namesto vsestranske razvite osebnosti 'vsestransko razcepljena osebnost'.

Med drugimi značilnostmi bi bilo morda dobro omeniti kataloge znanj, na katerih temeljita pouk in seveda preverjanje, ter precej dodelana merila ocenjevanja za lestvico ocen. Ocena odlično je namenjena nadpovprečnosti in izjemnosti – za zgled pri filozofiji: za oceno odlično se med drugim pričakuje briljantnost in izvirnost. Če ne bi tega upoštevali, bi bila to destimulacija nadpovprečnih, in to se dogaja v našem sistemu kar pre pogosto.

Posebej moram omeniti v obsežnem vademekumu zbrana 'pravila' igre, ki so zelo jasna in segajo v nadrobности. Preprečujejo spekulacije in nesporazume ter zagotavljajo, da univerze po svetu zaupajo spričevalom, ki so tako resnično zagotovilo znanja.

Stik s svetom pa se, pragmatično gledano, začne z dejstvom, da bo tisti z mednarodno matura kot študent in kasneje kot strokovnjak veliko lažje in učinkoviteje segal po tuji literaturi ter komuniciral s svetom.

• Nakazali ste neposredne učinke, o katerih se bomo lahko kmalu prepričali. Pomembnejši pa so posredni.

– Seveda, saj bo MM s svojimi lastnostmi spodbujala spreminjanje celotnega šolskega sistema. Napovedi kažejo, da se nekaj takih sprememb že pripravlja, vendar velikih in hitrih premikov ne smemo pričakovati.

• Ali ne bi bile te spremembe mogoče tudi brez tako drage MM?

– Eksperiment z MM bo sicer nekaj stal, vendar se bo obrestoval. Cena pa bo še zmeraj zanamarljiva v primerjavi s ceno propadlega eksperimenta usmerjenega izobraževanja.

Mislim, da brez izkušenj z MM ne bi mogli doseči enake kakovosti naše mature, sploh pa ne mednarodne veljavnosti. Sicer pa sta pred leti mag. Marjan Šetinc in mag. Zdenko Lapajne ob ponovnem vpeljevanju mature izdelala koncept mature (nadaljevalni izpit po zgledu MM), in tega je podprla tudi ZSMS. Predlog je bil zavrnjen. Mag. Šetinc se s tem ukvarja že celo desetletje. V tem času je za vpeljavanje v naš sistem izdelal in žal brezuspešno predlagal že marsikaj, kar bo zdaj prišlo z MM.

• Je že jasno, kako bo z jezikom?

– Učenci bodo opravljali maturo v angleščini, zato jim bo treba pouk prilagoditi, kolikor bo potrebno.

• Pouka za mednarodno maturo bo deležno le malo mladih.

– Mislim, da bi ga v prihodnje lahko imeli tudi tisti, ki so pripravljeni plačati razliko med stroški MM in stroški navadne srednje šole, in za katere bi šola menila, da bodo lahko uspešni. Sicer pa je to stvar državne politike. V večini držav vpeljujejo MM zasebne šole, v Skandinaviji pa tudi državne.

• Kaj se pričakuje od učitelja?

– Starši in učenci nedvomno pričakujejo, da bo učitelj pripravil učenca tako, da bo opravil maturo uspešno. Za to je potrebno obvladovanje stroke, vendar to ni dovolj. Ko sem se pogovarjal z učenci ali maturanti MM, sem ugotovil, da pri učitelju znajo ceniti in seveda od njega tudi pričakujejo posebno širino in razgledanost tudi zunaj njegove stroke. Mislim, da je pomembna tudi uglašenost učiteljskega tima.

• Smem dodati svoj pomislek? Iz svoje in tuje prakse čedalje bolj spoznavam, da je za uspešen vzgojno-izobraževalni proces najpomembnejši učitelj, ki pa mora biti avtonomna, dinamična, ustvarjalna osebnost. V programu MM je posredno zelo poudarjena zahteva po vsestransko razgledanih, humanih učiteljih? Kako jih najti? Z razpisom? S pretehtano izbiro? Kako je s tem pri nas?

– Poudarim naj, da za odgovor na to vprašanje nisem pristojen. Namesto odgovora lahko ponudim le načelno osebno razmišljanje, pred tem pa bi komentiral misel, da je učitelj najpomembnejši. Spominja me na pri nas precej razširjeno tezo, da šola 'stoji in pade z učiteljem', ki je zlasti vseh učiteljev in ima tako ideološko funkcijo. Je univerzalno uporabna: tako za spodobudo namesto ustreznega plačila kot tudi za to, da sistem sploh deluje (če je sistem dober, brez učitelja ne gre, če je slab, pa mora manko spet nadomestiti učitelj). Brez te ideološke navlake pa učitelj ni nič drugega kot tisti, ki bolj ali manj dobro izpolnjuje svoje obveznosti, ki mu jih nalaga učni načrt v določenem šolskem sistemu.

Brez dvoma imajo dobre šole po svetu ponavadi tudi dobre učitelje. Če jih hočejo, jih pač poiščejo, tudi z oglasi. Šole z MM z vsega sveta imajo v ta namen med drugim posebno borzo. Enkrat na leto se v Londonu zberejo ravnatelji ali direktorji in se pogovorijo s kandidati.

V naših razmerah bi bil javni razpis lahko ena od mnogih rešitev, če bi dala pobudo za MM in njeno izpeljavo država. V našem primeru sta dali pobudo obe šoli in ponudili tudi svoje ljudi.

• Kako je s humanističnimi in z družboslovnimi predmeti?

– Eden od šestih predmetov MM mora biti s področja humanistike in družboslovja, ima pa popolnoma enakovereden status kot drugi. To pa je tudi najbolj problematično področje, na katerem so razlike med kulturami najbolj izrazite. Sestavljalc programov so skušali to upoštevati v vsebini, vendar pa ostaja vtis o precejšnjem anglosaškem

vplivu. Težava za učenca bo tudi v tem, da je raven družboslovja in humanistike v razvitih deželah višja kot pri nas. Zato bodo morali nadomestiti tudi tisto, česar jim poprejšnja izobrazba ni dala. Razloge lahko iščemo v majhnem deležu družboslovja in humanistike v primerjavi z drugimi področji in njuni ideološkosti. Bojim se, da želijo tisti, ki menijo, da smo sposobni narediti boljše maturo, kot je MM, doseči to ravno na račun neenakovrednega statusa družboslovja in humanistike.

• Kakšen je način dela pri teh predmetih?

– To je pripravljavnica na tisti način dela, ki je sicer samoumeven na univerzah v razvitem svetu in temelji na seminarskem delu – se pravi na razpravljanju o preštudiranim gradivu. Pri pouku je torej poudarek na razpravljanju, preverjanje znanja pa poteka v esejistični obliki, zato je treba to tehniko razviti z vajo. V obeh primerih pa se pričakuje zavezanje lastnega stališča, ki ni le mnenje, ampak rezultat argumentacijskega postopka. Izjemen poudarek je na kakovostni argumentaciji.

• Lahko rečemo, da je to pri nas novost?

– To je vsekakor za nas nekaj novega. Bojim se, da bi učence frustriralo, če bi živeli v iluziji, da bodo kasneje v življenju njihovih sogovorniki znali ceniti kakovostno argumentacijo. Tako kot v politiki nimamo demokratične tradicije, je tudi kultura dialoga redkost; nekaj, kar je šele treba ustvariti. Zdajšnja raven polemik, ki jim lahko sledimo v javnih občilih, in netolerantnost do drugačnosti dokazujeta pravilnost bodisi teze o Balkanu kot realnosti (vse od delovnih navad do kulture dialoga) ali pa teze o socializmu kot zadnji stopnji fevdalizma.

• Kako se pripravljate na novi pouk v jeseni?

– Čeprav je strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje potrdil vpeljavo MM kot eksperimenta šele letos januarja, smo se učitelji na šoli začeli pripravljati že spomladi 1988. Gre seveda za jezikovne tečaje: redni med šolskim letom, nekajkrat ob koncu tedna (sobota, nedelja) in med lanskimi počitnicami v Angliji. Na svoj predmet se vsak učitelj pripravlja sam, najnujnejše informacije o učnih načrtih, izpitih idr. pa smo dobili na tridnevni seminarji, ki jih organizira centrala MM. Glede na naravo mojega predmeta me čaka še ogromno dela in še nekaj težko rešljivih problemov.

• Vaša osebna pričakovanja?

– Glede na to da sta tako vsebina kot način poučevanja mojega predmeta, filozofije, popolnoma drugačna kot drugje po svetu, je to zame svojevrsten izziv. Predvsem je to spoprijem z drugačnim načinom, ki se razlikuje od kontinentalnega v tem, da ni le predstavitev filozofske tradicije in njenih problemov, temveč tudi vpeljevanje učencev v filozofijo samo, se pravi razvijanje 'njihove' filozofske pozicije, obvladovanje koherentne in konsistentne analize ter argumentacijskega postopka itn. Zato mora biti pouk aktualiziran s svetovnimi problemi in problemi vsakdanjega življenja. Čeprav imam proti takšnemu načinu dela nekatere pomisleke, me vseeno zanima.

Pogovarjala se je
DANICA CEDILNIK

MM

MM v številkah

• PREDMETI

Mednarodno maturo (MM) si pridobijo učenci, ki uspešno opravijo preskušnjo iz šestih predmetov. 135-urni tečaj teorije spoznavanja, pripravi morajo seminarsko nalogo pri enem od predmetov in sodelovati v interesnih dejavnostih.

Predpisi MM omogočajo, da si vsaka šola delno sama oblikuje program in sama določi, kateri predmeti bodo potekali na višji zahtevnostni ravni in kateri na nižji.

V Mariboru bodo učenci izbirali med slovenščino in angleščino na višji ravni, geografijo na nižji, program matematike, fizike, kemije in biologije pa bo potekal na obeh ravneh.

V Ljubljani so se odločili za višjo raven pri slovenščini, angleščini, nemščini, za nižjo pri psihologiji, med obema ravnama pa bo mogoče izbirati pri matematiki, fiziki, biologiji, kemiji in filozofiji.

• VPIS

V oddelek z MM v Ljubljani bodo vpisali 15 do 20 učencev, prav toliko tudi v Mariboru. Učenci iz Ljubljane, Gorenjske, Primorske, Dolenjske bodo obiskovali ljubljanski oddelek, Štajerci, Korošci in Prekmurci pa mariborskega – seveda, če se bodo prijavili na razpis, za katerega je precejšnje zanimanje, in bodo izbrani. O tem bo odločala posebna komisija, ki jo bodo predvidoma sestavljali predstavniki obeh šol, Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, Zavoda SRS za šolstvo in Zamtesa. Ni še nadrobno opredeljeno, kdo lahko kandidira. Znano je le, da odličnjaki (končani dve leti zdajšnjega srednjega usmerjenega izobraževanja), ki jim angleščina ne povzroča težav.

• DENAR

Že pred nekaj meseci so v Izobraževalni skupnosti Slovenije izračunali, da bo oddelek s programom MM dvainpolkrat dražji od zdajšnjega oddelka srednje naravoslovne šole. Denar, potreben za nemoteno izpeljavo MM, so odobrili, gmotne razmere obeh šol pa so zboljšali tudi sponzorji – kar nekaj deset večjih slovenskih podjetij denarno podpira MM, ta novi izziv v izobraževanju.

• UČITELJI

Brez vrhunsko usposobljenih učiteljev ni mogoče izpeljati programa MM. Zato se trinajst ljubljanskih učiteljev in enajst mariborskih že drugo leto intenzivno pripravlja na nov, drugačen način dela. Lani so jim zmanjšali učno obveznost za štiri ure na teden, na seminarjih so se spopolnjevali v angleščini, ki so jo poleti utrjevali tudi v Oxfordu. Spoznavali so tudi drugačne učne načrte in izmenjavali obiske z učitelji iz mednarodne devinske šole v Italiji. Letos je njihova učna obveznost še manjša: na teden imajo le 12 ur pouka, osem jih namenja pripravi na MM – toliko uradno, v resnici pa veliko veliko več. Še naprej se urijo v angleščini, pripravljajo učni snov za svoje predmete, udeležujejo se učnih delavnic, ki jih v različnih deželah pripravljata uradna pisarna mednarodne mature iz Ženeve, sodelujejo pri pouku v Devinu, kjer so nekateri že samostojno vodili posamezne ure.

• UČNI JEZIK

Ta je v razpravah o vpeljavi MM povzročal največ dvomov in nezaupanja: pouk v oddelkih z MM bo potekal v slovenščini, učenci pa bodo sproti ob vsaki novi snovi spoznavali tudi strokovno izrazje v angleščini. Končne izpite bodo opravljali v angleščini.

• PROSTOR

Ponavadi se v šolah zaplete, ker so učilnice in drugi prostori premajhni. Z vpeljavo MM pa se prostorske težave zrcalijo drugače: ker bo v razredu samo 15 do 20 učencev – ti se bodo glede na izbrane predmete in ravni razdelili v manjše skupine – bi potrebovali več manjših prostorov.

• PLAČE

Osebnih dohodki učiteljev, ki bodo poučevali v oddelkih z MM, bodo oblikovani po podobnih merilih, kakršna veljajo za druge pedagoške delavce. Edina razlika – takšen je predlog – naj bi bila v številu ur učiteljeve tedenske obveznosti: učitelji v razredih – pripravljalnicah za MM naj bi poučevali 18 ur na teden, drugi pa 20. Zahtevnost dela in zavzetost enih in drugih torej ne bo odločilno vplivala na njihove plače.

Pa srečno, MM!

L. L.

Za MM so se odločili tudi na Hrvaškem. Matematično-informacijski izobraževalni center v Zagrebu bo prvi v sosednji republici vpeljal program MM. Največ težav imajo z dveletnim usposabljanjem učiteljev za delo po programu MM. Ker bodo poučevali v angleščini, morajo ta jezik temeljito obvladati – tako pogovorno kot strokovno, ugotavlja prof. Veronika Javor, vodja programa MM na Hrvaškem, v pogovoru z Dobrišo Skokom v Školskih novinah 13. 2. 1990.

Za MM so se odločili zato, ker ima tovrstni program veliko prednosti – te pa bi postopoma radi prenesli tudi na domača tla.

Čez dve leti bodo imeli v Zagrebu dva razreda, v katerih se bodo srednješolci pripravljali na mednarodno maturo. V vsakem bo petnajst učencev.

pobude
odmevi

O ODGOVORNOSTI PEDAGOŠKIH SVETOVALCEV

Dobro iz preteklosti vtakati v sedanost

K razmišljanju o navedeni temi me je spodbudila izjava direktorja Zavoda SRS za šolstvo dr. Srečka Zakrajška ob dnevu strokovnega posvetovanja delavcev našega zavoda, in sicer: da imamo svetovalci v Novi Gorici enake odgovornosti do dela kot svetovalci v Ljubljani. Menim, da je pri tem mislil na svetovalce, ki delajo na sedežu zavoda.

Na zadnjem sestanku koordinacije svetovalcev za predšolsko vzgojo sem opozorila na vrsto aktualnih vprašanj našega področja dela. Ker se le-teh vsi, ki delamo v predšolski vzgoji, dobro zavedamo, bom tu opozorila samo na dve bistveni, in sicer: na pomanjkljivo razvito teorijo ter nedodelano zasnovo predšolske vzgoje. Veliko teoretičnih in organizacijskih vprašanj izvira prav od tu. Zato je bilo pričakovati, da bodo razpravljali popoldan spregovorili tudi o tem.

Zavedamo se torej, da smo v trenutku, ko bi morali po temeljitem premisleku povzeti pozitivne pridobitve dela iz preteklosti, jih vtakati v tiste temeljne in uporabne raziskave, ki jih imamo, primerjati s sodobnimi zasnovami vzgojnih programov in slogov dela druge, upoštevati dobre predloge praktikov ter oblikovati svojo zasnovo.

Morda je bilo to srečanje pravi trenutek, na katerem bi se morali dogovoriti, kako začeti reševati omenjeno problematiko. Opredeljevanje posameznih nalog v letnem delovnem načrtu, ne da bi rešili vprašanje, ki je za našo predšolsko vzgojo življenjsko pomembno, me spominja na zlaganje posameznih elementov brez trdnega temelja.

In kako je z našo odgovornostjo pri vsem tem? Osebnostno menim, da je odvisna predvsem od človekovega odnosa do dela in svojega sistema vrednot, jasno pa je opredeljena za vse vrste delavcev v naših samoupravnih aktih. Enaka odgovornost izvira tudi iz enakih pristojnosti. Sprejem pobudo o enaki ravni odgovornosti, ne pa vsega, kar presega to dejstvo. Morda bi bilo ob razpravi o vsebini in načinih dela Zavoda SRS za šolstvo ter ponovnem poudarku o odgovornosti našega dela vredno razmisliti tudi o tem.

JOŽA FERJANČIČ

PREDAVANJE O WALDORFSKI PEDAGOGIKI

V Domu Španskih borcev v Ljubljani bo v sredo, 28. februarja ob 20. uri, predavanje z naslovom GIBANJE K SVOBODI DUHA. Predaval bo gospod Wolfgang Findeisen.

Seminar se bo nadaljeval 1., 2. 3. marca v dvorani krajevne skupnosti Prule s predavanji in delavnicami o glasbi, risanju in evritmiji-dopoldan in popoldan.

DRUŠTVO KORTINA

Manj razlikovanja – boljši uspehi

Zadnje čase zelo veliko govorimo o posodabljanju dela v naši družbi, hkrati pa tudi o tem, da je treba delavca za njegovo delo pravilno motivirati in tudi dobro nagraditi. Kako lahko pričakujemo od zaposlenega ob nizkem osebnem dohodku, da bo motiviran za opravljanje del in nalog, ki so mu jih naložili v njegovem podjetju?

Vsaka stvar je za nekaj dobra in tako tudi ukrep Markovičeve vlade z njegovim 'konvertibilnim' dinarjem vred. Seveda smo se že v zgodovini povojne Jugoslavije nešteto opekli in ljudje se bojijo, da smo se morda tudi tokrat prenačili, čeprav tudi ugledni gospodarstveniki po svetu podpirajo zamisli naše vlade.

Da se ne bom predolgo ustavljal pri politiki; zame je v tem primeru pomembnejše pravilno gospodarjenje – ne samo gospodarjenje v podjetjih, v tako imenovani proizvodnji, temveč tudi v družbenih dejavnostih, saj vsakdo ve, da smo v 'negospodarstvu' odvisni predvsem od gospodarstva. To pa pomeni, da so tovrstne dejavnosti – v tem primeru mislim na šolstvo – odvisne tudi od občine, v kateri je šola. Tako so možnosti za delo v šolah (v osnovnih ali srednjih) od občine do občine različni in velikokrat je boljše stanje v občinah odvisno od stanja gospodarstva v njej – tam, kjer so učitelji v šolah zaposleni. Tako nastajajo velike razlike med šolami (zdaj ne gledam na razlike med celodnevno osnovno šolo in navadno osnovno šolo ter šolami s prilagojenim programom), temveč med šolami v različnih občinah. Ugotavljamo, da so, ali naj bi bili učni načrti ali programi po vsej Sloveniji usklajeni ali vsaj približno enaki, saj bi potem morali zagotavljati učiteljem, ki te učne načrte uresničujejo po vsej Sloveniji, tudi enake ali pa vsaj približno enake osebne dohodke. Tukaj se stvari spreminjajo, v škodo učiteljev, v tistih šolah in občinah, kjer je gospodarstvo slabše razvito ali pa je

trenutno ali na splošno v slabšem položaju.

Kakšna je razlika med učiteljem biologije s končano pedagoško akademijo in opravljenim strokovnim izpitom ter z deset in več leti delovne dobe, na primer v občini Gornja Radgona, in v občini, recimo, Ljubljana Šiška (našel bi morda lahko še katero močnejšo občino)? Učitelj v me-

stu ali na podeželju, kjer so šole z manj učenci, mora ob enem, tj. svojem predmetu, poučevati še nešteto drugih, da doseže učno obveznost. Lahko torej ugotovimo, da so razlike zelo velike. Ne po izobrazbi, ne morda po delu, temveč po delovnih razmerah in plačilu. V takšnih primerih ugotavljamo, da imamo učitelji v nekaterih slovenskih občinah ali šolah veliko slabše možnosti za delo z učenci; to velja navsezadnje tudi za učence. Iz naših šol ne prihajajo nič manj sposobni, temveč enako in večših še bolj nadarjeni učenci; to je seveda velikokrat odvisno od

učiteljev, mentorjev ali šole, učencem ponudi vse najnужnejše kolikor je pač v njenih zmožnostih.

Torej: ne delajmo razlik med ljudmi, med poklici enaki struktur, med učenci, med šolami. Poskušajmo najti za vsakolikoli toliko enake možnosti kajti le tako bomo pri delu z otroki, katerim želimo najboljše in jim tudi dajemo največ kar je v naši moči, dosegli želeni cilje in uspehe, s tem pa zvišali raven izobrazbene sestave v naši ožji domovini, za katere razvoj prizadevamo vsi.

BOJAN MACUH

ODMEVA NA ČLANEK ISKRENOST VEČ KOT OCENA

Da bi le imeli več takšnih učiteljev!

Ob prebiranju prispevkov s tem naslovom sem najprej ostala brez besed. Nisem mogla razumeti, da so se lahko nekateri stanovski kolegi tako grobo odzvali na članek Dušice Kunaverjeve Razred pade in vstane z učiteljem. Saj to ni bil osebni napad na nikogar, prej samokritika.

Zato sem znova prebrala vse prispevke in ugotovila, da bi bila zelo srečna, če bi bil moj otrok v razredni skupnosti te učiteljice. Tudi sama sem že šestindvajset let pedagoška delavka (vzgojiteljica in učiteljica), in torej vendarle nekoliko poznam razmere v tem poklicu in stroki. Res je, da imam več poklicnih izkušenj s predšolskimi otroki kot s šolskimi, sem pa mati osnovnošolke in študenta, s katerim sem imela in imam precej težav; teh pa ne bi bilo, ali pa bi jih bilo zagotovo manj, če bi hči in sin hodila v šolo po 'meri otroka' (takšna, se mi zdi, bi bila šola z učitelji, kakršna je Dušica Kunaverjeva).

Menim, da večina teh, ki so

polemizirali o iskrenosti in oceni, ni dojela sporočila. Sama sem članek tovarišice Dušice razumela drugače. Saj ne gre za to, ali bi se morali na priznanje učenca, da je prepisoval, odzvati z višjo ali nižjo oceno, s pohvalo ali kaznijo, nagraditi iskrenost ali neiskrenost, znanje ali neznanje. Gre za preprost človeški odnos. Učitelj, vzgojitelj pa naj bo predvsem človek. Če bo znal prisluhniti posamezniku, utripu kolektiva, potem, verjemite, ne bo imel nikakršnih težav pri učenem uspehu in disciplini.

Dragi kolegi, ne pozabite, da učenci nekatere stvari zelo poenostavijo – predmet poistijo z učiteljem ali nasprotno. Ne govorim na pamet. Preverite, kateri predmet imajo najraje in katerega učitelja imajo radi, pa

vam bo vse jasno. Sama sem poskus naredila velikokrat. Seveda je pri delu zelo pomembna strokovnost, a za njo naj stoji Človek (z veliko začetnico).

Zato menim, da bi si morali prizadevati za nižje normative v razredih in oddelkih, saj bomo le tako lahko spoznali vsakega učenca z vsemi slabimi in dobrimi lastnostmi, pri njem iskali otko znanja, in ne neznanja, več pogovarjali, (kot pa reševali teste) in tako ustvarili čudovito temelje za vzgojo in znanje.

Ne pozabite na star kitajski pregovor, ki pravi: »Če načrtuješ za eno leto – sej riž, če načrtuješ za deset let – posadi drevo, če načrtuješ za stoletje – vzgoji človeka.«

JULIJANA LERKIČ

Ocenjevanje po priimku in imenu?

S trpkim priokusom spremljam polemiko o pedagoškem ali nepedagoškem postopku Dušice Kunaver pri ocenjevanju naloge, ki jo je učenec prepisal od sošolke. Dovolite, da posežem v tole polemiko kot mati dveh srednješolcev, saj sem podobne izkušnje že sama doživela (in me verjetno še čakajo).

Ne bom se spuščala v to časopisno razpravljanje z vidika ocenjevanja vzgojnega prijema. O tem so pisci že dovolj povedali. Načela bom novo vprašanje, ki se ni utrnilo nikomur od njih. In sicer: kaj je tovarišica Kunaver ocenjevala – znanje ali priimek in ime. Če bi ji bilo dano oceniti znanje, ne da bi vedela za avtorja, bi ocena nujno morala biti enaka oceni učenke, od katere je fant prepisoval. Žal pa je naša družba vse preveč okužena z boleznijo: »Povej mi, čigav si in povem ti, kakšno ceno imaš!« Šolstvo ni pri tem nikakršna izjema. Zares škoda, kajti v takih

šolah »poleg pogače in palače bosta zrasla še iskren in tovarški, predvsem pa pošten fant dekle«, kot je v zadnjem fantovnem delavcu zapisal Jan Zupan. Ne razumite me narobe! S tem sploh ne mislim zagovarjati učenčevega dejanja (čeprav prepisoval s(m)o), prepisuje verjetno tudi v tem trenutku. Prepisovali bodo, dokler bo obstajale šole, učenci in učitelji. Le povedati želim, da s takšno načinom ocenjevanja – ko od čata priimek in ime, in ne znanje – učitelji ne spodbujajo učenca da bi več znal. Učencem je navsezadnje pač vseeno, kolikovo vedo, ocenjeni so tako zmečeno enako.

Naj sklenem še z eno misli Janeza Zupana: Vzgoja posameznika je zelo pomembna stvar! In dodam še svojo: Dok se bodo (bomo) učenci bojevali proti takšni šoli, jim pač nobolski sistem ne bo mogel vsi svojega orožja.

ZOFKA KRAPŠA

Dosledno vekam

Prof. France Žagar je v 18. številu Prosvetnega delavca objavil članek: Kdo je kriv za napačen izgovor predloga v. Rada bi mu sporočila nekaj misli.

Nisem ne slavistka ne učiteljica, imam pa rada lep jezik, zato prebiram včasih tudi takšne članke, saj se človek kaj koristnega nauči. Ne vem več, kaj sem se v šoli učila o vekanju, najbrž so me učili ukati. S tem vprašanjem se ne trapim preveč. Jaz namreč dosledno vekam, kjer pač govorim. Vekam od rojstva, ker tako govorimo v Beli Krajini, vsaj zdi se mi, da tako govori večina ljudi. Zato je tak izgovor zame popolnoma naraven in sprejemam ukanje kot vsiljeno, tuje, zdi se mi izumetničeno in smešno. Zato ne vidim nobenega razloga, da bi morali izgovarjati ene pokrajine vsiljevati drugim posebno še, ker ne gre v tem primeru za pomembno zadevo, ki bi tako zelo bodla

v uho. Bog ne daj, da bi si izmislili še kakšno novo pisavo!

Sem za lep knjižni jezik, vsekakor. Ne vem pa, za kaj bi morali biti tudi v bolj vsakdanjem pogovornem jeziku na vso silo 'poštirani' in poenoteni! Nikakor nisem za to, da v javnih nastopih govorimo v svojih narečjih, toda malce pridih narečja naredi marsikakšnega govornika bolj privlačnega, domačega, politika npr. bolj dostopnega, naravnega.

Kar zadeva mene, dosledno vekam še naprej. Kdor hoče ukat pa naj uka! Mene to ne moti!

Pa brez zamere in lepo pozdravljeni!

KSENJA KHALIL

O braini znački še drugače

Ko govorimo o tekmovanju za bralno značko, ne razpravljamo več o otroku, tudi ne mislimo na mladostnika, ki bi se iskal, ampak razpravljamo o zrelem, izoblikovanem gibanju.

Tako je kritika, ki že nekaj časa prihaja 'z vrha', neutemeljena in še drugače – neupravičena.

Dogajanje na občnem zboru bralne značke je bilo le pika na i.

»Bog živi kritiko!« V mislih imam pravo kritiko in ne kritiziranje kar počez.

Več kot dvajset let se pogovarjam z učenci o prebranih delih. In lahko trdim, da so ta srečanja tako izvirna in življenjska, da ostanejo vsem v spominu.

Kaj učenci mislijo? Kako ocenjujejo dejanja? Zakaj knjige niso prebrali do konca?

Vsem, ki ste pogosto pričeli tem

pogovorom, ni treba dokazovati njihove vrednosti. Vsem drugim pa: »Le čevlje sodi naj Kopitar!«

Če smo ob tekmovanju za bralno značko dali učencu v roke eno knjigo, ki je brez tekmovanja ne bi prebral, je uspeh. Knjiga pa nikdar ne ostane sama. Učenec je segel po drugi, tretji.

Tekmoval je s sošolci in sam s seboj.

In kaj je v tem slabega? Ali ni življenje ena sama tekma?

O svojem razmišljanju, o svojih spoznanjih ima priložnost povedati učitelju, sošolcem. Lahko se izpove.

Marsikateri pridni bralci si pridobijo v enem šolskem letu kar dve znački.

Mogoče se moja pozitivna spoznanja razlikujejo od ugotovitev mentorjev, ki imajo priložnost delati v večjem mestu.

Mogoče.

Na Primorskem smo prehodili različne poti na področju bralne značke, da bi prišli do edinega cilja – otroka in knjige.

Spremljale so nas različne težave. Pri načrtovanju in oblikovanju programov moramo upoštevati založenost naših knjižnic, 'reklamo' dobrih bralcev, želje učencev in tudi to, da naši učenci nimajo Pionirskega doma in različnih drugih kulturnih ustanov.

Zavedali smo se dveh možnosti: ali otroka popolnoma prepustimo televizijskim programom, tudi tujim, ali ga pritegnemo k dobri knjigi.

Mentorji smo se organizirali v občinskem odboru in okviru ZPM, se dogovarjali, tudi kritizirali in svetovali.

Zbudili smo zanimanje staršev, ki jim ni vseeno, ali otrok bere in tekmuje ali ne.

In še velika prednost: za bralno značko lahko tekmujemo tudi

učenci, ki ne morejo biti uspešni na različnih, bolj zahtevnih SF dročjih.

Vezi smo širili preko državnih meja, pa o tem nismo veliko govorili. Dijaki nižje gimnazije Ivan Trinka iz Gorice so nam želeli biti podobni. Organizirali so tekmovanje za svojo Trinkovo značko.

In zakaj malodušje? Število bralcev se ne zmanjšuje, več jih je.

Učenci berejo, iščejo, ilustrirajo, organizirajo okrožne mize... Bralna značka je njihova značka, zato naj ostane pod okriljem ZPMS.

Denar mora biti!

Tudi zato, ker se mentorji nismo dogovorili, kakšno plačilo.

Moje razmišljanje naj bo sproti občinskemu zboru bralne značke v Cankarjevem domu (17. 11. 1989).

IRENA ŠINKOVEC

Je res vsega kriv le učitelj?

Smo v dobi, ko skušamo veliko stvari postaviti na pravo mesto; tako tudi v vzgoji in izobraževanju. Neštetokrat pa se dogaja, da so ugotovitve porojene iz slabih izkušenj posameznikov – posledica tega pa je, da je videti, kot da bi bil zavoženega pouka kriv le učitelj. Nekateri učiteljeve pomanjkljivosti (tudi učitelji smo ljudje, mar ne?) poslušujejo in tako skoraj ni časa ali revije, v kateri ne bi takšnih ugotovitev še zasolili z izbranim naslovom. Res je, tudi v učiteljskih vrstah so takšni, ki svoje osebno nezadovoljstvo stresajo tudi nad otroki. Se več nesporazumov pa povzro-

čajo neživljenjski učni načrti – vendar za to ne moremo naprtili krivde učiteljem – razen te, da nekateri slepo uresničujejo učni načrt.

Se čudimo, če bo ob takih premalo utemeljenih napadih izgubil voljo tudi dober učitelj? Kaj pa je ta družba naredila (ali kaj so storili ti glasni kritiki), da bi bil lahko dober učitelj še boljši? Izenačila ga je z delavcem v združenem delu, mu naprtila nešteto administrativnih opravil, dokazovati mora, da tudi on dela 42 ur na teden – ali zloglasnih 2184 ur na leto. Kje je tu prostor za poglobljeno ustvarjalno delo? Da bi učitelja še bolj izenačili

z združenim delom, so ga 'opremili' še z uravnilovko, češ, saj so vsi enako prizadevni, enako obremenjeni... Pravijo: Kakovosti se ne da meriti, in vendar vsakdo ve, kdo v kolektivu dela še posebno dobro. Ponekod bi učitelja najraje izenačili z administrativno-tehničnim delavcem. Ko bi bilo vsaj tako, da bi v vsej Sloveniji veljalo načelo: Za enako delo enako plačilo! Tudi v izobrazbi smo ga izenačili – ne priznavamo visoke izobrazbe v osnovni šoli. Res, da ni izobrazba pogoj za boljše delo, prav gotovo pa je dobro izhodišče, in če ne bomo tudi v dejanjih priznali, da je potrebno več znanja, potem še ni pričakovati napredka. Le kakšna je lahko to spodbuda za tiste delavce z višjo izobrazbo, da bi se začeli visokošolsko izobraževati?

Dolgo je trajalo, preden smo spoznali, da nas iz najrazličnejših težav ne bodo rešili najslabši učenci in je torej boljše namesto številnih ur dopolnilnega pouka usmerjati boljše učence v poglobljeno delo. Zadnji čas je, da bi tudi učiteljem dali možnost, da pokažejo, kaj zmorejo.

Pravijo: Šola vstane in pade z učiteljem. Lahko pa tudi rečemo, da dober učitelj že zgodaj pokaže svoje zmožnosti – tudi že na začetku poti. Zato mu stojmo ob strani, omogočimo mu, da se bo lažje dodatno izobraževal in

pokazal, kaj zmore. Prisluhnimo njegovemu delu, ne bodimo nevoščljivi, če je kdo boljši od nas, ampak poskušajmo biti tudi sami boljši! Tudi kakšna zunanja spodbuda bi lahko olajšala pot do vrha – tudi ob svetovalni in pedagoški službi. Zakaj je, na primer Žagarjeva nagrada, najvišje priznanje za prosvetne delavce, preveč rezervirana le za življenjsko delo, navadno obarvano še z družbenopolitično dejavnostjo, namesto da bi bila tudi mlajšim učiteljem resnična spodbuda za iskanje še boljših poti? Tudi Stane Žagar je živel samo 46 let in verjetno so prav njegove učiteljske zmožnosti pripomogle, da se najvišje priznanje imenuje po njem – ne samo zato, ker je bil tudi politični delavec.

Prebuja se klub staršev za boljše šolo. Mar ne želimo tudi učitelji boljše šole – najboljše za mladi rod? Mar niso tudi učitelji starši? Na vsaki šoli pa so tudi učitelji, ki delajo posebno dobro. Zakaj ne bi združili prizadevanj po boljši šoli s starši, s strokovnjaki in z učitelji, namesto da mečemo drug drugemu polena pod noge? Poskusimo z dejanji pokazati, da želimo zdajšnjim in prihodnjim rodovom boljše šolo. Čez noč ne bo šlo – a poskusiti je vendarle treba.

JOŽE ZUPAN

Kaj ti je deklica, da si tak žalostna, nič mi ni, nič mi ni, srce me boli

UVOD

Tovarišice, katera bo pripravila nastop iz predmeta spoznavanje narave in družbe za učitelje občinskega aktiva? Štiri smo. Spogledamo se, se nelagodno presedamo, oči iščejo kakšno smet na tleh, švignejo po mizi in nazadnje skozi okno. Ne, samo to ne! Že sama misel te ohromi, in če bi te vmes vprašali, kako ti je ime, bi se najbrž zmotila. Človek je navajen varnega razreda, brez radovednih oči in ušes in delaš, kot najbolje veš in znaš.

NE! Nastopa ne bo prevzela nobena.

PRVA ima hčerko v prvem razredu in je že s tem preveč obremenjena.

DRUGA ima še en izpit na pedagogiki. Ne bo šlo.

TRETJA ima absolutno tremo pred nastopanjem.

ČETRTA sem jaz. V mladih letih sem prevzela več nastopov, vedno iz občutka dolžnosti. Moram, sem si dopovedovala. Na vrsti sem. Za mano, ko mi opešajo moči, bodo na drugi. Pa sedaj? Ne, tudi jaz sem odklonila.

Še si ponujamo nepričakovano anti darilo med sabo. Na koncu se celo sprickamo in nekaj dni kuhamo mulo. Svoje pristavi še pomočnica, razočarana, užaljena, da ne premore učiteljice, ki bi nalogo prevzela.

Sledi še nekaj dni pregovarjanj: ZZŠ, ravnatelj, pomočnica, kolegice, spet ZZŠ...

Psihično ne vzdržim več in prevzamem nalogo: (Tudi ure moram nekje napraskati za polletne počitnice.)

GLAVNI DEL

Nastop: štiri pedagoške ure; problemski pouk, integracija, delo z besedili v skupinah, praktično delo.

Navzočih je 20 učiteljev, svetovalka, pomočnica, ravnatelj in tovariš, ki vse posnema na videokasete.

KONČANO!

Imam občutek, da smo dobro opravili delo.

Sledijo pohvale. Od vseh strani, tudi od učiteljic, kar me razveseli. Ravnatelj je vzhičen, obdari učence z bonboni; pomočnica nas naslednji dan pride v razred pohvaliti (tudi mene). Saj mi je kar malo nerodno pred otroki.

Imate zlato tovarišico...

Sloves naše šole ste ponesli...

Čudovit nastop...

Enkratna komunikacija...

Izredni učenci...

Tovarišica svetovalka je zadovoljna. Želi moje privoljenje, da objavi nastop v časopisu, da zavrti video posnetke na aktivu ravnateljev...

Torej, si potihno pravim, vredno je bilo še in še razmišljati,

– brati tujo literaturo (več letnikov Science and children),

– prevajati naloge iz angleščine za praktično delo: (Fun with science WATER, Brenda Walpole),

– sestavljati naloge,

– kombinirati poljudna besedila,

– vsa besedila razmnožiti...

– stradati moje tri dedce doma – zdaj mi bodo odpustili...

SKLEP

Pregled opravljenih ur pri pomočnici.

– Kaj pa je to?

Ure za nastop. Obračunane so tako, kot piše v našem pravilniku.

– Tako pa že ne piše! Pa tudi če piše, lepo vas prosim, a ste znoreli?

Pogledava v pravilnik.

Piše: Vzorni nastopi: ena pedagoška ura = dve delovni uri plus deset delovnih ur = dvanajst delovnih ur.

(Vir: Elementi načrtovanja in vrednotenja vzgojno-izobraževalnega dela, oktober 1989, str. 1)

– No ja, res piše, pa kaj potem? Vzorni nastop je vedno trajal eno pedagoško uro in tem smo priznali dvanajst delovnih ur.

– Vi pač niste imeli ene pedagoške ure, ampak EN SKLOP nastopov, to pomeni 1PU = 2DU, torej imeli ste 4PU krat 2 = 8DU; tistih 10 DU je pa za cel sklop.

Poskušam še enkrat!

Je trajal nastop 4 PU?

– Je.

Piše v pravilniku, da je 1 PU = 12 DU.

– Piše.

Ali ni logično, da je 4 PU krat 12 DU enako 48 DU?

– Računsko je, ampak ne za vaš sklop nastopov. Tovarišica, bodite pošten! Saj navsezadnje imate to snov vsako leto. Sploh pa, nastop ni bil nič posebnega. Ne sprašujte me nič več, ker bom užaljena!

Tako, JERNEJKA, na koncu poti si. Kam po pravico?

ERIKA FERBAR

UTRINEK

Zakaj je v šoli tako lepo?

Spet navaden šolski dan. Uro za uro nam pretirga šolski zvonec. Učenci zdrve na hodnik. Razigrani, veseli, otroški. Na urniku zadnja ura pouka. Med odmorom sem v razredu. Pospravljam, pripravljam.

In spet zvonec. Prižgemo luči v razredu. Prisluhnem temu prijetnemu smehu, ropotu šolskih torbic in zvezkov. Zunaj je že temen večer. V razredu pa tista naša prijetnost, toplota. »Tovarišica, zapeli bi!« Nisem jim utegnila odgovoriti, le nasmehnila sem se jim in tako povedala vse. Pridružila sem se njihovemu petju.

Delo teče naprej. Vsak se zave svojih nalog. Pa spet ta zvonec. Veselo pospravijo. Kresničke se lesketajo na torbica.

»Pazite na cesti, vrnite se srečno domov. Zdravo! Jutri smo spet skupaj.« Korake usme-

rim k omari, pospravim stvari in zaklenem. Pa še v zbornico. Ne. Pri mizi v razredu stoji Andreja. Tiha, lepa, mila. Tiste njene oči.

Sedam na stol. Gledam jo in ona mene. Tišina. Le trenutek. »Tovarišica, povejte mi, zakaj je v šoli tako lepo?« Ostanem brez besed.

»Andreja... veš... Tu imaš veliko prijateljev. Vsak dan smo skupaj. Imamo iste skrbi, težave, veselje in veliko se pogovarjamo.«

Andreja prikima, oči se ji zablistijo. Še topel stisk roke. Ona po stopnicah navzdol, jaz po hodniku v zbornico. Nikogar več ni. Vsaka zase pa nosiva v srcu toplo sonce, ki je posijalo v naju ta zimski dan.

MARTA

Novembra 1989, iz 3. b razreda
Osnovne šole Črenšovci

odprta
šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI
CENTER ZA
OTROKE,
MLADOSTNIKE IN
STARŠE

Koliko jajc vali divja kura?

Boris hodi v 5. razred. Je čisto navaden otrok. Rad se igra in veselo zre v prihodnost. Ta naša draga šola pa nam vsem skupaj greni veselje.

Z Borisom že od prvega razreda krepko delava. Reči moram, da sva se tega tempa že malo naveličala. Najhujše pa je to, da se že sam zaveda, da se uči predvsem za ocene. To, ali bo čez čas že kaj znal ali ne, očitno sploh ni pomembno. Pomembna je le ocena. Tudi mene so že navadili na tak način mišljenja. V 4. razredu so morali vedeti, koliko jajc izvali posamezna vrsta pičev, kakšne barve so jajca in kakšne barve je perje. Seveda, danes, v 5. razredu ne ve več, ali ima divja kura 5 do 7, 6 do 8 ali 4 do 11 jajc. Učni načrti so prenatrpani, obravnavajo nepomembne stvari. Po šestih šolskih urah ima otrok še kup nalog in učenje. In kje je tu prosti čas? Naj se že enkrat začnejo učiti za življenje pomembne stvari. V življenju ni samo šola. Dajmo jim čas in možnost, da se ukvarjajo tudi s stvarmi, ki jih zanimajo in katerih v šoli ne morejo dobiti.

Borisova mama

Učiteljice nižjih razredov prosijo: Ukinite ocenjevanje! Starši pravijo: Oprostite, ker nas v prvem polletju ni bilo na govorilne ure. Saj tako še ni bilo nič ocen.

Otroci kričijo: Tovarišica, ali bo za petke?

Učenec pravi: Kako pa naj potem vem, kaj in koliko znam, če ne dobim ocene.

Učitelji vzgojnih predmetov protestirajo: Dajte nam nazaj petstopenjsko ocenjevalno lestvico, ki ste nam jo vzeli. Saj vidite, da naših predmetov zdaj nihče več ne jemlje resno.

Starši odličnjakov pravijo: Kako pa naj brez ocen vemo, na katerem mestu v razredu je naš otrok?

Učitelji fakultativnih predmetov zahtevajo: Tudi prostovoljno izbrani predmet je treba ocenjevati! Kako pa naj jih sicer prisilimo, da se bodo učili!

Učenci pišejo spis: Učimo se za življenje!

Cvekar pravi: Spet bom na...

Minister Gregor pa nič.

Otrok – šola – starši – veriga, v kateri se poraja nešteto vprašanj. Med njimi so gotovo tudi takšna, na katera marsikdaj ne znamo odgovoriti. Ali vedo starši vaših učencev, da izhaja v Prosvetnem delavcu rubrika, v kateri odgovarjajo na vprašanja strokovnjaki Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani?

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE,
MLADOSTNIKE IN STARŠE
61000 LJUBLJANA, GOTSKA 18

ŠTUDIJSKA SREČANJA ZA ŠOLSKO
SVETOVALNE DELAVCE V SVETOVALNEM
CENTRU

PROGRAM ZA II. POLLETJE ŠOLSKEGA LETA
1989/1990

16. 2. 1990 ob 11.30

Dr. A. Kos in sodelavci: Motnje v odnosih z vrstniki

2. 3. 1990 ob 11.30

Dr. G. Mrevlje: Zloraba drog in alkohola pri mladostnikih

16. 3. 1990 ob 11.30

Prof. N. Anič: Kognitivna terapija pri hiperkinetičnem sindromu

30. 3. 1990 ob 11.30

V. Sterle, klin. psih. spec.: Razvoj libida od rojstva do pubertete

13. 4. 1990 ob 11.30

Dr. D. Sedmak: Integracija otrok v redno osnovno šolo – praktične izkušnje slovenskih šol v Italiji

4. 5. 1990 ob 11.30

T. Žerdin, prof. def.: Problemi govornega in jezikovnega izražanja v osnovni šoli

18. 5. 1990 ob 11.30

Dr. S. Zakrajšek in sod.: Prenova šole in vloga šolskih svetovalnih služb

iz prakse za prakso

Učiteljica kemije inovatorica

Periodni sistem elementov v kockah

MARIJA GOLOB, učiteljica kemije na Osnovni šoli Šentilj v Slovenskih goricah, si je od nekdaj želela, da bi bil njen pouk kemije privlačen in razumljiv za vsakega učenca. Trudila se je za vsako učno enoto in za vsako uro.

Pri periodnem sistemu elementov ni in ni bila zadovoljna s svojo razlago, čeprav je uporabljala tudi učilo – stenski in osebni periodni sistem elementov. Za nekatere učence je ostal pojem elementa abstrakten – tudi preglednica stenskega sistema jim ni pomagala.

Marija Golob si je več let prizadevala približati kemijske pojme in sistem prvih mnogim učencem. Odločila se je za prostorsko zgradbo periodnega sistema, v katerem bodo elementi – kocke. Te bodo imele na svojih šestih ploskvah bistvene podatke o lastnostih prvine.

Osem let je spopolnjevala svoje kocke in iz leta v leto je bila bolj prepričana, da je doseglja cilj.

Na mariborski organizacijski enoti Zavoda SRS za šolstvo je bila svetovalka Romana Jazbec prva, ki se je zavzela za njene novice in jo spodbujala; na sektorju za učbenike in učila Zavoda SRS za šolstvo pa so ji kot člani strokovne komisije pomagali dr. F. Lazarini in dr. S. Glazar ter inž. D. Posega. Pri izpeljavi končne podobe periodnega sistema v kockah sta tehnično pomagala Viktorija in Miro Pevec.

Zadnja različica periodnega si-

stema v kockah ima 60 kock, velikih 15x15x15. ki predstavljajo osem glavnih skupin. Vsaka kocka ima simbol prvine, njeno vrstno število, atomsko maso, število zunanjih elektronov, število lupin, nahajališče in uporabo. Vseh zakonitosti ni bilo mogoče posplošiti in poenostaviti, zato je treba periodni sistem v kockah dopolniti s stenskim, že zaradi prehodnih elementov, ki spadajo v podobo klasičnega periodnega sistema. Kocke so izredno uporabne že v prvih urah kemije v 7. razredu osnovne šole pri spoznavanju bistvenih pojmov elementa, kemijskih reakcij in sprememb snovi; pri kvantitativnih razmerjih ali pri preverjanju znanja, z metodo reševanja problemov.

Če se npr. element 'kocka' izloči iz sistema, nastane praznina. Učenci napovedo lastnosti izločenega elementa glede na zakonitosti, sočasno pa se napovedane lastnosti lahko preverjajo.

Velike prednosti pred klasičnim sistemom imajo kocke za učence z bolj razvitim likovnim mišljenjem. Kako privlačen in lep bo naenkrat ta 'nesrečni' periodni sistem, ki ga nikakor niso mogli razumeti, čeprav jim je učiteljica zmeraj govorila, da je to abecednik anorganske kemije in da se ga morajo naučiti. (neodpušljivo in žal) celo na pamet.

Pri izpeljavi končne podobe periodnega sistema v kockah sta tehnično pomagala Miro in Viktorija Pevec.

ELA TERAN

Vpeljevanje novih tehnologij v pouk strojništva

Novosti, ki se vpeljujejo v programe srednjega izobraževanja, prinašajo na eni strani novo kakovost, po drugi pa tudi veliko težav, predvsem kadrovskih in materialnih.

Z vpeljevanjem vsebin fluidne tehnike, tj. hidravlike, pnevmatike, elektronike idr. s predmetom osnove regulacij in krmiljenja in vsebin s področja računalniško krmiljenih strojev (CNC in NC) pri praktičnem pouku v zadnjih letnikih strojnih šol, smo se lotili tudi projektov opremljanja. Če pregledamo delo preteklih nekaj let, smo lahko zadovoljni, saj ima zdaj že 18 slovenskih srednjih šol učilnice za računalniško vodeni stroji in 24 šol urejene učilnice za pouk predmeta osnove regulacij in krmiljenja – seveda pa se vse te učilnice glede na možnosti posameznih šol in okolij še naprej opremljajo. Največ zaslug za to imajo šole. Izobraževalna skupnost za metalurgijo in strojništvo in delovne organizacije.

V tem času so nastale tudi kadrovske izboljšave. S tečaji in seminarji, tj. z dopolnilnim izobraževanjem, smo na šolah pridobili potrebne učitelje za pouk novih vsebin, lani pa je izšlo tudi prvo učno gradivo za učence – priroč-

nik in delovni zvezek, ki je prva literatura te vrste v Jugoslaviji.

Ker pa ima vsaka medalja dve strani, se moramo seznaniti tudi s težavami na tem področju. Lahko trdim, da so prenovljeni programi srednjega izobraževanja strojništva nekakšen kompromis med možnostmi, ki so jih dajale smernice ter sklepi takratnega strokovnega sveta o enotnem izobražbenem standardu in stroki. Tako so nastali prenatrpani učni načrti stroke, kjer so nove tehnologije le omenjene. Menim, da bo te programe treba vsebinsko dodelati, posebno vsebine praktičnega pouka, ki z vpeljevanjem teh novosti dobivajo novo kakovost in ga ponovno opredeliti. Ob neurejenem statusu učiteljev vsebin računalniško vodenih strojev pri praktičnem pouku se nam lahko kaj hitro zgodi, da bodo naše učilnice z novimi stroji CNC ostale prazne, kajti težko pridobljeni učitelji že odhajajo. Zahtevnost dela je učitelje na tem področju že zdavnaj izenčila z učitelji teoretičnih strokovnih predmetov, mi pa jih še vse preradi enačimo z učitelji praktičnega pouka.

FRANCE NAJDIČ

IZ STARIH LISTOV

Na kaj je učitelju pri odgovorih posebno paziti?

1. Hočeš li pravo disciplino pri svojih učencih ohraniti, in da te bodo vsi poslušali, ne pokliči nikdar učenca preje, dokler mu vprašanja ne staviš.

2. Na dano vprašanje, odgovori naj samo eden zmed učencev – vsi le tedaj, ko ponavljáš (v višjim oddelku nikdar).

3. Na vprašanje sledi naj odgovor v celotni stavku, ako to zanemarjaš, bodeš tega pri spisu jako pogrešal – žal ti bode – a prekasno.

4. Odgovarja naj učenec glasno – razločno in čisto posamezne besede – in ne pusti, da bi pevaje govoril. Učiteljski tovariš 1877, str. 218

Književna didaktika pod drobnogledom

Piše Boža Krakar Vogel

Šolska interpretacija umetnostnega besedila

V književni didaktiki velja, da pot do razvite bralne sposobnosti in kulture, pa tudi do spoznavanja književnega razvoja in oblikovanja širše književnokulturne zavesti vodi skozi t.i. šolsko interpretacijo književnega dela. (Interpretacijo slovaški jezikoslovec J. Mistrik v svoji Stylistiki, 1985, opredeljuje kot komentiranje besedila, ki vsebuje bralčeva subjektivna stališča in vrednotenje ter metode znanstvenega razčlenjevanja književnega dela. D. Rosandič pa v Metodiki književnog odgoja i obrazovanja razlikuje šolsko in znanstveno interpretacijo. Šolska je skupinska in ima pogosto manj elementov, vsekakor pa manjšo in spoznavno globino kot znanstvena; to pa ne pomeni, da učitelj lahko lagodno zanemari znanstvena spoznanja, temveč da jih mora izbirati in argumentirano prilagajati specifičnim šolskim okoliščinam – in prav v tem je, za razliko od znanstvenika, največji del učiteljeve ustvarjalnosti.)

Strokovnjaki za književno didaktiko skušajo za proces šolske interpretacije izoblikovati kar najuporabnejša načela in napotke, kako naj se učitelji postopoma lotevajo tega početja, da bosta izpolnjeni dve njegovi glavni nalogi: razčlenitev konkretnega književnega dela in uvaževanje postopkov za kasnejše samostojno »ustvarjanje« branje leposlovnih besedil. Tako so nastali številni metodični sistemi (izraz je Rosandičev) oz. algoritmi (tako beremo v nemški literaturi) za šolsko interpretacijo književnega dela, ki imajo različno število formalnih korakov z različnimi imeni. Vsem pa je skupna izkušnja ali pa znanstvenih dognanj poročena zavest, da človekovo spoznavanje in zatorej tudi dojemanje književnega dela poteka od prvotnega subjektivnega doživljanja določenega pojma do njegovega vsestranskega opazovanja in presojanja – ali, kot tudi slišimo, od prakse (v našem primeru branja književnega dela) k teoriji in povzemanju (razčlenjevanju) in od tod k novi praksi (spet k branju).

Kot zanimivost povzemimo eno od številnih različnih takih metodičnih sistemov, priporočila za »razpravljanje beril po učnih stopnjah«, ki jih je v knjigi Posebno ukusovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli, 1906, zapisal dr. Janko Bezjak: 1. priprava – ustvarjanje zanimanja in pravega razpoloženja, 2. podajanje – vzorno branje, razlaganje in razčlenjevanje izraza in vsebine ter njeno povzemanje, 3. druženje – primerjava že znanih predstav z novimi, npr. oseb iz novega berila s prejšnjimi, 4. povzetek ali

jedro – ugotavljanje glavne misli, nauka za življenje in izražanje v lepi obliki, 5. uporaba in vaja – aktualizacija ugotovljenega nauka ter uporaba berila za slovnične in sporočanske vaje. Razpravljanje pa mora ves čas potekati v sodelovanju učitelja in učencev. – Na ta priporočila (avtor izrecno poudarja, da ne gre za normativne zahteve, učitelj torej lahko ravna tudi drugače) opozarjamo iz dveh razlogov: zato da bi pokazali, da vsebujejo mnoge prvine sodobne šolske interpretacije in zato da bi opozorili na našo književnodidaktično tradicijo. Ni namreč res, da smo v književni didaktiki lahko odvisni le od tujih spoznanj. Čeprav nimamo institucionalizirane kontinuitete, ki je nujen pogoj za normalen razvoj stroke, pa vseeno lahko tovrstnim prizadevanjem posameznikov sledimo v okviru te ali one vede ves čas že od prejšnjega stoletja dalje.

V našem književnodidaktičnem seminarju smo se odločili za nekoliko prirejeno uporabo Rosandičevega metodičnega sistema šolske interpretacije književnega dela. Ta sistem smo izbrali zaradi njegove dokajšnje razširjenosti v naši novejši teoriji (gl. članke v Jeziku in slovstvu) in poučevalni praksi, pa tudi zaradi podrobne razčlenjenosti na kratke in preproste faze, zaradi česar ima zlasti za učitelje začetnike veliko praktično vrednost. Faze interpretacije so v tem sistemu tele: doživljajsko-spoznavna motivacija, najava besedila (in njegova lokalizacija), interpretativno branje, premostitev branju, izražanje doživetij, analiza, sinteza in vrednotenje, nove naloge. Te faze so urejene v zaporedje, ki upošteva prej opisano spoznavno-sprejemno pot, niso pa brezpogojno obvezujoče. Če sprejemanje in spoznavanje različnih književnih del pri različnih bralcih različno poteka, je navedene faze mogoče na različne načine kombinirati, združevati ali širiti z novimi prvini, skratka, prilagajati vsakokratnemu operativnemu cilju, temelječemu na značilnostih konkretnega književnega dela in drugih šolskih okoliščinah. Ni pa mogoče razpravljati o književnem delu, ne da bi ga brali in ne da bi pri interpretaciji enakovredno sodelovali učenci, z znanjem, izkušnjami, čustvi, mislimi in domišljijo.

Metodični sistem šolske interpretacije je s teoretičnimi opisi in praktičnimi zgledi temeljito obdelan v Rosandičevi knjigi. Tudi sama sem ga že poskušala razčlenjevati (članek Metodični sistem šolske interpretacije umetnostnega besedila je pred objavo v Jeziku in slovstvu). Zato se bomo v naših nadaljnjih sestavkih v Prosvetnem delavcu ustvarjali le pri posameznih posebnih vprašanjih, ki so mi jih odprle izkušnje in opazovanje naše poučevalne prakse.

Integrirani pouk tudi v 3. razredu

V Prosvetnem delavcu ste objavili nekaj opisov integriranega pouka, in to me je spodbudilo k pisanju.

Že nekaj let so med razrednimi učitelji tovarišice prvih razredov tiste, ki nas presenečajo z novostmi in si vztrajno prizadevajo olajšati učencem prehod iz vrta in igre k šoli in učenju.

Septembra lani sem skupaj z učenci 'napredovala' iz drugega v tretji razred. O tej spremembi sem bila obveščena že leto prej. Ker sem svoje učence dobro poznala in jim v drugem letu skupnega dela hotela dati še več kot leto poprej, sem se napoved odločila za integrirani pouk. Zakaj?

Učence učimo za življenje. To pa nam nikoli ne prinaša problemov, ki so zgolj matematični, likovni, jezikovni... ali pa razdeljeni na naravoslovne in kulturne. Pri klasični obliki pouka pa otroku znanje predmetno razdelimo in ga 'ozko' usmerjamo. Integrirani pouk zahteva od učenca celotno, splošno reševanje problemov, položajev. V tem vidim odlično kakovost integriranega pouka.

Kako delamo?

Ker je podana tema za celotno šolsko dopoldne, ne izgubljam časa za zmeraj novimi motivacijami. Ostaja nam več časa za pogovor, lažje odgovorjam otroški radovednosti, se prilagajam otrokovemu bioritmu in zanimanju. Tako ne dovolimo, da bi bil šolski zvonec gospodar našemu počutju in zanimanju. Zaradi šolskega reda pa smo vezani na čas, predviden za malico (vsaj približno) in rekreacijo. Učenci so pri delu samostojni, pridobivajo si samozavest, sproščeni so. V šoli naredimo veliko, zato so klasične domače naloge skoraj odveč. Vendar je to tudi zadeva staršev, ki vplivajo na to odločitev. Vsekakor pa se o tem pogovarjamo na roditeljskem sestanku. Veliko bolj smiselno so domače naloge, kjer učenec sam išče poti do znanja! Tako spoznavamo vlogu knjižnic, muzeja, uporabljamo ljudsko izročilo, bolj pozorno sledi otroškemu in mladinskemu tisku, tudi časopisom, eksperimentiramo... Prva taka domača naloga je zadevala npr. spoznavanje klavž. Učenci so zbrali veliko gradiva iz obšinskih revij, risbe umetnika in slike, po-

vedali so, da so klavže predstavljene v idrijskem muzeju in predlagali, da bi ga obiskali. Najbolj vztrajna učenca sta prepričala družino, da si je nekega nedeljskega popoldneva odšla ogledat klavže. Eden od staršev, tudi navdušen nad nalogo, pa je predlagal, da bi se spomladi starši in učenci skupaj odpravili na ogled Putrihovi klavž. Prav vsi učenci v razredu pa vam znajo predstaviti klavže, čeprav so se učili sami. Ob tem smo si domislili, da bomo podobne naloge zbirali v veliko (po formatu) knjigo – Leksikon 3. b.

V lepem vremenu smo veliko časa v naravi. Imamo čudovito oklico šole (Osnovna šola Vojkove brigade, Spodnja Idrija), saj smo v desetih minutah že pri potoku, kozah, ovcah, pri reki, račkah, kmetiji, skalah, ali pa v tovarni, ob semaforju... Obiski v naravi učence pomirjajo, sproščajo, jih učijo in vzgajajo.

Učiteljevo delo

V prvem letu vpeljevanja integriranega pouka je pred učiteljem cela vrsta nalog:

- Na novo je treba sestaviti učni načrt. Razmišljala sem: – ali naj učni načrt sestavljam kar po integriranih enotah tako, da zajema vsebino vsakega dopoldneva ne glede na 'predmetnik'; – ali pa naj ga sestavim klasično in ob tem dodam oris integriranega dela tako, da je iz njega jasno razvidna rdeča nit, ki povezuje vse predmete v celoto. Odločila sem se za tako obliko, saj ob tem ostaja nadroben pregled vseh posameznih predmetov, hkrati pa je načrtovano integrirano delo.

- Izoblikovala sem si nov način dnevne priprave. Pišem jo na čim večji format, saj ves čas potrebujem pregled celotne načrtovane vsebine.
- Sestaviti in izdelati je treba veliko samostojnih nalog in didaktičnega gradiva, tudi iger. Žal mi obojega primanjkuje, saj preprosto vsega omenjenega ne zmorem.

Sama sem dolgo o integriranem pouku le poslušala, nezaupljivo tehtala odločitev med stari in novim prijemom. Naposled sem se odločila. Res je vsak učitelj pri iskanju zamisli sam, zato pa samostojen in ustvarja-

len. Biti moraš kot otroci: naveščen starega, dovzeten za novo, poln domišljije – še bolje zamisli. V spodbudo in oporo pa moraš imeti ravnatelja, ki kolektiv spodbuja h kakovostnemu delu, strokovni samozavesti in odgovornosti, skrbi za sodobno opremo, saj brez videorekord-

derja, grafoskopa, episkopa diaprojektorja v sodobni šoli več mogoče. Na naši šoli to srečujemo.

Iz pogovora z učenci o integriranem pouku (imenujemo ga pouk brez urnika in zvoncev) mi pri srečanih izjavi:

– Tovarišica, boste šli z nami tudi v 4. razred?

– Kaj vse smo v tem tednu doživeli! In to celo v šoli!

VESNA FAŠINK

Spet dober zgled

Če smo za zgled objavili primer športnega dne z gorniško vsebino s Srednješolskega gozdarskega centra v Postojni, ne moremo mimogrede zgledata z osnovne šole Tineta Rožanca iz Pirniča pri Medvodah. Opisane je bil v športni prilogi Dela.

Športni pedagog prof. Franjo Krpač se je odločil, da tokrat uveljavlja načelo vzgojnoizobraževalnega dela po homogenih skupinah. Takšen prijem je za osnovno šolo skorajda nujen. Pri oblikovanju homogenih skupin je mogoče upoštevati telesno zmogljivost posameznih učencev, njihovo zanimanje, ustrezno opremo in še več dejavnikov.

Prav po zaslugi didaktičnega in organizacijskega prijema se dvanajst osnovnošolcev povzpelo na spoštljivi vrh Prisojnika, dvajset učencev pa jih je stalo na skoraj nič manj zahtevni Mojstrovki Tisto, kar je pri takšnem prijemu še najpomembnejše, pa je to, da učenci, ki so izbrali manj zahteven program, tega niso občutili kot neakosno 'mučenje'. Zato je bolj verjetno, da smo dobili no prijatelje hoje po gorah. To pa je tudi eden od vzgojno-izobraževalnih smotrov takšnega športnega dne.

SILVO KRISTAN, Fakulteta za šport

Športni dan z elementi alpinizma, planinstva in pohodništva

Pirniče: Pred dnevi je bilo mogoče v pisnih bralcev Dela zaslediti opis uspešnega športnega dne s planinsko vsebino, ki so ga opravili učenci Srednješolskega gozdarskega centra iz Postojne. Pred nekaj dnevi pa so izredno uspešno izpeljali športni dan z enako vsebino tudi osnovnošolci z obrobja Ljubljane – z osnovne šole Tine Rožanc izpod Šmarne gore.

Nekaj več kot 250 učencev in učenek je z avtobusi krenilo na Vrščic, tam pa so se učenci razdelili v štiri skupine. Dvanajst najspodobnejših se je s Tonetom Golnarjem podalo na celodnevno turo na 2547 m visoki Prisojnik. Zahtevni vzpon je bil za celotno skupino izredno doživetje, potekal je v izjemno lepem sončnem vremenu in brez zapletov.

Skupina dvaindvajsetih učencev se je lotila Mojstrovke, manj zahtevnega cilja, a še zmeraj dovolj resnega, tako da je tudi zanje veljalo navodilo o primerni

planinski opremljeni. Tudi Brum Urh, ki jih je vodil, je poročal o dobrem ozračju in veselju, pa tudi ko so osvojili več kot 2300 m visoki vrh.

Vsi drugi pa so pod vodstvom Franja Krpača, športnega pedagoga iz Pirniča, šli z Vrščice sedlo do Vrata in od tam na Slemo. Večina se je povzpela na vrh Slemenca, pri sestopu pa so razdelili v dve skupini. Nekatere so nadaljevali s spustom v dolino Tamarja, drugi pa so se vrnili isti poti.

Zanimivo je razmišljanje športnega pedagoga, ki ima s planinstvom že veliko izkušnje: »Učencem smo dovolili, gremo na Slemo kar s športni copati. Po izkušnjah sodeč se čas ni bati, da bi bila sicer izredno pohlevna pot lahko varna. Zanimivo je, da se je zgodilo prav slednje. Na nekem mestu smo morali zaradi zaledenitve potke organizirati varovanje. V dnevnik opažanj sem si zapisal tudi to posebnost, ki je še enkrat potrdila staro pravilo, da si treba pot, na katero peljate otroke, prej dobro ogledati.

N. S.

AGARJEV NAGRAJENEC FRANCE REŽUN

Ustvarjanje in odkrivanje neznane

srečanja

Judi – tudi bližnje – velikokrat premalo poznamo. Šele ko se vanje oglobimo, spoznamo, kako bogato je njihovo življenje in da so tudi med pedagoškimi delavci takšni, ki so zadovoljni s sprejeto potjo. Mednje spada tudi France Režun.

• France Režun, predmetni učitelj zgodovine in zemljepisa, pomočnik ravnatelja na šoli v Trebnjem, lanskeletni Žagarjev nagrajenec, obenem pa dobitnik Čopove in Trubarjeve diplome. Če bi delal inventuro in vključni račun svojega dela, bi rekli na eni strani priznanja za minulo delo (so prišla v pravem času?), na drugi pa se letos polavljate kot pedagoški delavec. Kakšni občutki?

– Za menoj je več kot 40 let dela v šoli; s prehojeno potjo sem zelo zadovoljen, navdušuje me vsak korak in ni mi žal, da sem el na to pot. Zdaj ko se bom poslovil, mi bo verjetno dolgčas. Zmeraj pa imam veliko načrtov, s katerimi si bom zapolnil čas, ki je pred menoj.

S priznanji pa je tako. Prijatelj mi je rekel: če bi bil zmeraj mislil tako, kot zahteva uradna politika, bi bil priznanje že prej dobil. Tako pa sem imel zmeraj drugačno mnenje. Zdaj ko so se stvari malo spremenile, tudi ni več ovir za priznanja.

• Vaša dejavnost je bistveno raznamoval več področij; sako Vas je globlje opredelilo

banjsko občino. Rad sem se poglabljal v vzgojno-izobraževalno delo. Po nekaj letih spremljanja sem odkril bistvene pomanjkljivosti, se poglobil vanje in tako s kolegi obravnaval vprašanja o problematiki branja in pretiranem obdobju kakovosti znanja. Spoznal sem, da imajo učenci zelo veliko informacij, vendar je vse to obsežno znanje slabo povezano.

• Se Vam zdi, da ste s poglobljeno analizo vendarle lahko kaj spremenili?

– Mislim, da, čeprav čudežev ni. Z vztrajnostjo se da marsikaj zboljšati, vendar ne čez noč.

• Vaše ime je povezano z razvojem knjižničarstva v trebnjski občini. Te naloge ste se lotili kot zgodovinar, ne kot slavist ali knjižničar. Ste z dosežki zadovoljni?

– Zelo. V 25 letih sem s sodelavci in ob razumevanju kulturne skupnosti vendarle napravil knjižnico. V začetku je bilo v njej

– Taborništvo pomeni tretjino mojega življenja. Že od otroških let sem imel rad naravo, in ko me je prof. Dobovšek iz Novega mesta navdušil za taborniško organizacijo, sem začel organizirati mlade za pohode v naravo, taborjenja, tekmovanja. Odkrival sem, da ta organizacija izjemno povezuje življenje človeka z življenjem v naravi. Narava me je ogromno naučila: Kar je evolucija v naravi, so v človekovem družbeno-zgodovinskem razvoju reformna gibanja, v naravi ni nobenih revolucij; treba je znati gledati, opazovati, odkrivati. Za človeštvo bi bilo boljše, če bi se bolj zgledovalo po naravi, namesto da se od nje oddaljuje. Tudi človeška družba bi se morala neprenehoma razvijati – tako kot narava.

• Niste rojeni v Trebnjem, a ste vidno zaznamovali življenje v tem kraju; tu ste dosegli vrh svojega ustvarjanja na različnih področjih. Ste razmišljali o človeku, zaznamoval vas je filozofska misel, a ne zato, da bi bili posebej, temveč človek, ki se skuša približati resnici do korenin. Se takšno iskanje kdaj konča?

– Na srečo nikoli. Zame so to temeljna vprašanja, namenil sem jim veliko prostega časa. O nekaterih temeljnih vprašanjih človekovega bivanja, odnosa človeka z univerzumom sem oblikoval v esejih *Neukročena vprašanja*: večina tema univerzuma. Moj najljubši filozof je Spinoza – vse mi je njegov panteizem: Vse je eno, tudi narava je bog, boga in narave ni mogoče ločevati. Ob tem se poraja večno vpraševanje, kako dojeti neskončnost. To vprašanje sem strnil v pesmi *Neskončnost*.

Nekoč se je svet sprl z brezmejnimi

in stvari so se zaklenile v kletko življenja.

Zdaj ne vedo več, kaj je tam zunaj.

Če je v človeku vse programirano, zakaj bi bili izjema samo možgani in vse, kar prihaja od tam?! Neprenehoma se poraja vprašanje skrivnosti semen in nedeljivosti časa. V semenih je vsa preteklost in prihodnost. Vprašanje biti in niča, materije in zavesti – to je že moj svetovni nazor. – Materije in zavesti ne moremo ločevati – vse je v enem in eno je vse. Koreninam ni mogoče priti do dna, in to je naša sreča. Na mnoga vprašanja še ni odgovorov, ostajajo skrivnosti. Vendar tega ne jemljimo kot poraz, ampak kot pojav, ki je povezan z razvojem naše narave.

Temeljna resnica sveta je, da smo – pomembni zato, da nadaljujemo življenje. Samo vez med rodovi.

Neodgovorljivost je samo še radost in perspektiva. Hujši poraz bi bil, če bi nas doletela katastrofa, da bi imeli odgovore na vsa vprašanja. Če je okrog nas neizmerno veliko neznane, je s tem dana možnost, da to neznanost postopoma odkrivamo. Odkrivanje neznane je za nas ustvarjanje. Zato sem krajšo prozo, ki se ukvarja s podzavestjo in sanjami, naslovil *Na meji z neznanim*.

Tretji naslov: *Pota in razmišljanja* – primerjanje kitajske kulture z zahodno. Ob tem se mi poraja vrsta vprašanj o problemih sodobnega sveta. Zame je največji problem pretirano ropanje narave – to pa je sprožil pohlep po gmotnih dobrinah – tudi takšnih, ki jih človek ne potrebuje. Pojem 'napredne' je sporen. V svetovnem merilu uvrščamo med napredne dežele tiste, ki naravo najbolj ropajo, med zaostale pa tiste, kjer so ljudje še dokaj skromni. Če hočemo človeštvo rešiti, bo treba namesto ideala jemanja ustvariti ideal skromnosti.

• Razumljivo je, da Vas je ljubezen do narave pripeljala med tabornike. Tudi *Odred sivih jelš*, kot se imenuje taborniška organizacija v Trebnjem, ima viden pečat Vašega dela. Je bil namen dosežen?

• Udomili ste se v Trebnjem; pa Vas še kdaj vleče v rojstni kraj – ali ste v Trebnjem povsem zasidrani?

– Naravno je, da se človek zelo zblíža s krajem in z ljudmi, med katerimi živi. Seveda pa se še vračam v Znojle pri Zagorju, kjer se še srečujem s sedmimi sestrami in štirimi brati. Rad imam te kraje, kjer sem preživel otroška leta in kjer smo v boju z neugodnimi okoliščinami – 17-članska družina in samo srednje velika kmetija – vendarle zmagali.

• Ste pesnik. Pesem je vaša zvesta spremljevalka življenja; četudi ste se kdaj približali prozi, je bila na koncu zmeraj – pesem – večkrat tudi povezana s filozofskim razmišljanjem. V pesmih ste iskali odgovore na številna vprašanja. In kot vedno življenje postavlja nova vprašanja, so se porajali tudi novi odgovori.

Čeprav se kdaj zdi, da pesem živi v svojem svetu, odmaknjena od vsakdanjega življenja, je to le površna slika, saj v Vas vse kipi po življenju. Kot da izpolnjujete maksimo: Nekoga moraš imeti rad... Od tod tudi zaskrbljenost za ta svet, a tudi polno svetlobe, polno sonca; to izraža tudi naslov pesniške zbirke *DROBCI SONCA*. To pa je poleg izdaj v Samorastniški besedi le delček objavljenega gradiva. Čutite, da bo zdaj, ob koncu pedagoške poti, to področje še bolj zaživel?

– Upam – še zmeraj je toliko čudovitih stvari neodkritih, in če bom odkril samo drobec neodkritega sveta, bo to zame obogatitev. Zanimivo je, da sem začel pisati šele okrog štiridesetega leta, vendar so te stvari, lepota, skrivnosti vame prihajale dosti prej, preden sem začel zapisovati. Stvari moraš najprej doživeti tako močno, da bi se zadušil, če jih ne bi izrazil.

• S katero pesmijo bi se lahko najbolj značilno predstavili?

– Ni lahko izbrati ene same pesmi, saj je za menoj nekaj ciklov različnega pesniškega ustvarjanja. V prvem obdobju sem najbolj prislunil sebi, kako svet v meni odzvanja, središče dogajanja sem sam in najobsežnejše kozmične širine. Svet je samo odmev in jaz odmev sveta: Razpoloženja in razmišljanja – daljša besedila s filozofskimi temami. Nato je nastopilo izrazito drugačno ustvarjanje: odhajam iz sebe in grem v stvari: *Drobci sonca*.

V naslednjem obdobju bogastvo sveta poglobljam, postanem travna bilka, droben cvet: Drugačno življenje. Ciklus *Rotitive* predstavlja vrnitev v človeško moralno svetlobo, odnosi med ljudmi, problemi sodobnega sveta, problematika reševanja okolja, vprašanje vojne in miru, atomske grožnje.

Zadnji cikel: Vrnitev v stvari, ki so nam bližje – lahko bi dal naslov *Dolenjska*.

Minulo poletje sem prvič doživel morje kot drugače kot pri vseh prejšnjih srečanjih: Med nebom in morjem.

Pri Dolenjski založbi čaka zbirka *Zakaj toliko lepote*; tak naslov ima tudi pesem, s katero bi se predstavil:

ZAKAJ TOLIKO LEPOTE

Setev sonca.

V zasejani luči brsti volja in valove praukazi, oplojeni s skrivnostjo dna, tkejo nemir in slo po objemu. Potem se rodi še lepota, menda zbrana

iz prostranstva neba in luči samo zato, da privabi še veter in metulje in pomaga k uresničitvi,

morda pa tudi zato, da prebudi tudi nas.

Če bi se kot pesnik hotel skopo predstaviti, bi rekel: Iz sebe sem šel v stvari, se potepal vanje, živel z njimi in se vračal.

Pogovarjal se je **JOŽE ZUPAN**

Ob 70-letnici Katice Bračkove

Tovarišica Katika Bračko je bila prva redna ravnateljica Osnovne šole Franc Osojnik na Ptuj.

V prosvetne vrste je vstopila malo pred vojno. Poleg tedanjih pogledov na vzgojo se je takrat kot novo uveljavljalo prizadevanje Franja Zgeča in somišljenikov za socialnopsihološko analizo okolja kot nujne sestavine v celostnem vrednotenju otroka. Tudi naša tovarišica je postala zagovornica socialnega načela. Na njeno delo in učno oblikovanje so začeli vplivati sodobni pogledi Gustava Šliha in mariborske Pedagoške centrale. Njen učitelj je bil tudi Ciril Hočevar, neutrudni narodni in telesnovzgojni delavec ter vidni sokolski organizator. Podaniki nekdanjega režima so mislili, da so Katiko Bračkovno kaznovali, ko so jo poslali službovat v oddaljeno in zapuščeno prekmursko vas. Toda pravemu učitelju je bil naš mali in izrabljeni človek povsod enako ljub.

Katika Bračkova je izšla iz napredne pedagoške tradicije. Leta 1941 jo je doletela usoda pregnancev; toda bolj kot je hotela vojna sprevreči idejo človečnosti v najbrutalnejše nasprotje, toliko bolj se je v trdi življenjski šoli tovarišica vnela za oblikovanje novega človeka. Od leta 1944 je bila med vzgojitelji naših, v Bolgarijo rešenih otrok, v eni od začetnih oblik šolstva nove Jugoslavije.

Po osvoboditvi se je z mladostnim poletom lotila vzgojnega dela na domačem Ptuj. Na gimnaziji se je posvetila biološki stroki, in v tej je bilo treba v tistem prelomnem času še posebej dopolnjevati tedanja stališča z znanstvenimi dejstvi razvoja in materialne zasnove narave in družbe.

Poleg dela v šoli se je čedalje bolj uveljavljala tudi kot družbena delavka pri utrjevanju organov ljudske oblasti in v množičnih organizacijah. Njeno delo se je povsod usmerjalo v skrb za mladega človeka. Bila je med pobudniki za ustanovitev pujskega društva prijateljev mladine in tudi njegova vodilna članica. Bila je članica komiteja, predsednica občinskega sveta za šolstvo in poslanka republiške skupščine. Povsod je zagovarjala vprašanje vzgoje kot neločljivega dela družbenega interesa.

Leta 1959 je postala ravnateljica na novo ustanovljene Osnovne šole Franc Osojnik. Spet je bil to čas pomembnih sprememb, ko so bile z uveljavljanjem načela enotnosti ustanovljene nove osemletne šole. Pred šolo je bil postavljen nelahek, a vabljiv cilj samoupravnega organiziranja in sproščanja ustvarjalnih sil. Šlo je za enako vrednotenje vzgoje, za enako urejanje odnosov z družbo. Kot ravnateljica je izpolnjevala naloge z vsem osebnim prepričanjem in zavestnostjo. Kljub družbenim smernicam o pomenu vzgoje se ni bilo lahko bojevati proti poenostavljenim stališčem o šolskem porabništvu ter o ločevanju gospodarstva od družbenih dejavnosti. V spopadu s prostorsko stisko gotovo ni bilo lahko nenehno prepričevati financierje, da je treba zgraditi stavbo; to smo dobili leta 1964.

Katika Bračkova je uresničevala temeljno vzgojno-izobraževalno dejavnost z zmeraj novimi zamislimi, in to so vodile učence k uspešnejšemu pridobivanju znanja in k njihovem bolj samostojnemu in samoupravnemu delovanju v skupnostih in organizacijah ter zlasti v interesnih dejavnostih. V težnji po enakih možnostih za učence se je že zgodaj zavzemala za prilagojene oblike pouka, še preden se je v pedagoškem tisku začela poudarjati diferenciacija.

Če bi navedli skrb za tehnično pouka ali po drugi strani skrb za zdravo prehrano, za zdravstveno prosvetljanje in urejanje okolja, ne bi izčrpali vseh njenih pobud. Šolo je odpirala kraju, zaživela je raznolika izmenjava izkušenj. Navezali smo tudi bratske in prijateljske stike s hrvaško šolo iz Babinca.

Katika Bračkova si je prizadevala za načrtno delo s starši – od sveta staršev do individualnih stikov ter začela razvijati svetovno službo. Vsakdo je našel pri njej dobre nasvete in pomoč.

Če so nastajale težave pri učiteljih ali učencih, je zmeraj znala zbuditi zaupanje in življenjsko vedrino, ob vsej delovni zahtevnosti pa poskrbeti tudi za družabnost, ki je prav tako potrebna za uspešno delo.

Za svoje zasluge je prejela javna priznanja. Leta 1976 je odšla v pokoj. Pozneje je še ves čas delovala v organih domače krajevske skupnosti in se zavzemala za reševanje vzgojne in mladinske problematike.

Naši nekdanji ravnateljici želimo še veliko zdravih in zadovoljnih let!

Kolektiv Osnovne šole
Franc Osojnik Ptuj

S turistično vzgojo v prihodnost

Turistična vzgoja na osnovni šoli Podčetrtek ima že večletno tradicijo. Tamkajšnje turistično društvo je organizirano kot šolska delovna organizacija in je zajeto tudi v program REHIC-a. V društvu sodelujejo in ga upravljajo učenci od četrtega do osmega razreda; ti skrbijo za turistično propagando v kraju, v Atomskih toplicah in šoli: prodajajo značke, razglednice, spominke in drugo turistično in propagandno gradivo. Skrbijo tudi za panoje o turističnih poteh v šolski okolici, za opozorilne table, z napismi, ki spodbujajo k ohranjanju čistega in urejenega okolja, vodijo pa tudi šolsko oddelčno tekmovanje v urejenosti posameznih delov šolske okolice, za katere so odgovorne oddelčne skupnosti.

Že nekaj let deluje tudi turistični krožek za učence višjih razredov. Skupaj z mentorjem spoznavajo turistične zanimivosti kraja in občine, starejši učenci pa se usposabljaajo za turistične vodnike po šoli in bližnji okolici. Vsako leto se udeležijo informativno-učne ekskurzije po turističnih krajih šmarske občine.

V šolskem letu 1988/89 pa smo vpeljali novost: pouk turistične vzgoje za učence sedmih in osmih razredov. Je prostovoljen, namenjen predvsem tistim učencem, ki se odločajo za poklice v turizmu in se bi kasneje radi zaposlili v Zdravilišču Atomske toplice. Učni načrt smo pripravili po navodilih Zavoda SRŠ za šolstvo z Zdraviliščem Atomske toplice, ki našo dejavnost tudi denarno omogoča. Pri pouku (ura na teden) učenci spoznavajo

temeljne pojme sodobne turistične dejavnosti, seznanjajo pa se še s posebnostmi domače turistične ponudbe.

V sklopu turistične vzgoje občasno potekajo še druge dejavnosti: skrbimo za urejeno šolo in okolje, z delovnimi akcijami za steze med šolo in hotelom, učenci ustvarjajo likovna in literarna dela na temo Turistična urejenost kraja, sodelujejo na raznih natečajih in tekmovanjih s področja turizma, skušamo pa jim omogočiti tudi čim bolj kakovosten pouk tujih jezikov, saj je znanje le-teh v turizmu nena-domejstljivo.

V prihodnje bi radi turistično vzgojo na šoli še obogatili: pouk turistične vzgoje bomo skušali čimprej dati tudi peto- in šestšolcem. Šolsko turistično društvo mora postati podmladek Turističnega društva Podčetrtek. Učence bomo v prihodnje še bolj temeljito usposabljali za turistične vodnike, da bodo goste lahko samostojno popeljali po šolski in podčetrški okolici. V preurejenih prostorih šolskega turističnega društva bi radi uredili pravi turistični urad, ki ga bodo vodili učenci. V sodelovanju s Spominskim parkom Trebče, Zdraviliščem Atomske toplice in krajevno skupnostjo nameravajo staro šolsko stavbo preurediti v etnološki muzej in muzej o zgodovinskem razvoju turizma v Podčetrtku in Atomskih toplicah. Več pozornosti bomo v prihodnje namenili tudi mladinskemu raziskovalnemu delu s področja turizma.

MARJAN ŠVIGLIN

a pojdiva po vrsti: najprej ste bili predmetni učitelj zgodovine in zemljepisa. Ker ste hoteli ponagati tudi drugim, je nastalo več priročnikov o občini Trebnje. Kot pomočnik ravnatelja niste bili samo spremljevalec učiteljevega dela, temveč ste na področja segali globlje in s temeljito analizo tudi spreminjali stanje. Kaj Vas je pri tem vodilo?

– Začel sem kot učitelj na Trebnjem, potem ko sem odslužil vojaški rok, pa sem bil prestavljen v Trebnje; tukaj sem poučeval zgodovino in zemljepis, obenem pa sem imel to srečo, da sem lahko ta dva predmeta tudi študiral. Kot učitelj zgodovine sem se poglobil v spremljanje pouka z učenci. Še danes se spominjam, da so nam bile ure zgodovine zmeraj prekratke. Resnično sem drug drugemu veliko pomagal.

Po približno 30 letih učiteljevanja sem postal še pomočnik ravnatelja – največkrat so mi rekli kar pedagoški vodja. Najprej sem se poglobil v spremljanje dela na podružnicah, kasneje pa tudi na osrednji šoli. Tako je nastalo nekaj priročnikov, ki so jih ljudje potrebovali. Izredno rad sem zbral gradivo. Sodeloval sem pri II. knjigi *Krajevnega leksikona Slovenije* in ob mentorstvu prof. Savnika obdelal tre-

ZVEZNI SEKRETARIAT ZA LJUDSKO OBRAMBO

– Personalna uprava –

objavlja razpis za sprejem gojencev in učencev v vojaške šole v letu 1990

I. ZA GOJENCE VOJAŠKIH AKADEMIJ

1. VOJAŠKA AKADEMIJA KOPENSKE VOJSKE V BEOGRADU

SMERI: pehota, artilerija, oklepne in mehanizirane enote, inženirstvo, zveze, atomsko-biološko-kemična obramba, elektronsko izvidovanje in protielektronska dejstvovanja, intendantska služba in finančna služba.

2. VOJAŠKOTEHNIŠKA AKADEMIJA KOPENSKE VOJSKE V ZAGREBU

SMERI: elektronika (usmeritev: telekomunikacije), strojna (usmeritve: klasična oborožitev, motorji in motorna vozila in inženirski stroji), računalniška tehnika, prometna, strelivo in minsko-eksplozivna sredstva in raketna.

3. LETALSKA VOJAŠKA AKADEMIJA V ZEMUNIKU

SMERI: piloti letal in piloti helikopterjev.

4. VOJAŠKA AKADEMIJA VOJNEGA LETALSTVA IN PROTILETALSKE OBRAMBE V RAJLOVCU

SMERI: protiletalska obramba, letalskotehniška, zveze, elektronsko izvidovanje in protielektronska dejstvovanja ter meteorologija.

5. MORNARIŠKA VOJAŠKA AKADEMIJA V SPLITU – POMORSKA SMER:

(usmeritve): artilersko-raketna, protipodmorniško-torpedna, minsko-protiminska, za zveze in opazovanje ter navigacijsko-hidrografska in tehniška smer (usmeritev: električarska).

II. ZA GOJENCE I. IN III. LETNIKA SREDNJIH VOJAŠKIH ŠOL RODOV IN SLUŽB

1. SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA KOPENSKE VOJSKE V SARAJEVU

SMERI: pehota, artilerija, oklepne in mehanizirane enote, inženirstvo, zveze, atomsko-biološko-kemična obramba in elektronsko izvidovanje ter protielektronska dejstvovanja.

2. TEHNIŠKA SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA KOPENSKE VOJSKE V ZAGREBU

SMERI: strojna, elektrotehniška in prometna

3. SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA VOJNEGA LETALSTVA IN PROTILETALSKE OBRAMBE V RAJLOVCU

SMERI: letalskotehniška, protiletalska obramba, za zveze in elektronsko izvidovanje ter protielektronska dejstvovanja.

4. MORNARIŠKA SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA V SPLITU

SMERI: pomorska (usmeritvi: ladijska in oborožitvena) in tehniška smer (usmeritve: strojna, elektro in elektronska).

5. INTENDANTSKA SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA V SARAJEVU

(samo za III. letnik).

6. SANITETNA SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA V NOVEM SADU

SMERI: medicinski tehniki in farmacevtski tehniki (samo za I. letnik).

7. GLASBENA SREDNJA VOJAŠKA ŠOLA V SARAJEVU

(samo za I. letnik).

III. ZA UČENCE I., II., IN III. RAZREDA VOJAŠKIH GIMNAZIJ

1. LETALSKA VOJAŠKA GIMNAZIJA MARŠAL TITO V MOSTARJU

2. VOJAŠKA GIMNAZIJA BRATSTVO-ENOTNOST V BEOGRADU

3. VOJAŠKA GIMNAZIJA IVO LOLA RIBAR V ZAGREBU

4. VOJAŠKA GIMNAZIJA FRANC ROZMAN-STANE V LJUBLJANI (pouk v slovenščini)

IV. ZA UČENCE III. RAZREDA TEHNIŠKIH SREDNJIH ŠOL ZA VOJAŠKE USMERITVE

1. TEHNIŠKA SREDNJA ŠOLA ZA VOJAŠKOTEHNIŠKE POKLICE V ZAGREBU

mehanik: za pehotno oborožitev, za artilerijsko oborožitev artilerijsko-raketnih enot protiletalske obrambe, vozila-goseničarje, strelivo in minsko-eksplozivna sredstva, hidravlika, računalnike v bojnih sredstvih, radiorelejne naprave in naprave z nosilno frekvenco in telefonsko-telegrafsko sredstva.

2. TEHNIŠKA SREDNJA ŠOLA ZA LETALSKOTEHNIŠKE POKLICE V RAJLOVCU

poklici: letalski mehanik, letalski orožar, letalski radar-ski mehanik in letalski klepar.

RAZPISNI POGOJI

Prijavijo se lahko kandidati moškega spola, državljani SFRJ, ki izpolnjujejo tele pogoje:

1. SPLOŠNI POGOJI

- da so zdravi in sposobni – to bo ugotovila pristojna vojaška zdravniška komisija;
- da niso bili sodno kaznovani in da zoper njih ne poteka kazenski postopek; to ugotovijo pristojni organi po uradni dolžnosti;
- da niso poročeni.

II. POSEBNI POGOJI

1. ZA VOJAŠKE AKADEMIJE:

- da so rojeni leta 1969 ali pozneje;
- da so končali ali so v zadnjem razredu triletno ali štiriletno srednje šole;
- da so imeli v predzadnjem in v prvem polletju zadnjega razreda srednje šole najmanj dober splošni uspeh; da so zadnja dva razreda končali najmanj z dobrim uspehom in imeli v teh razredih najmanj dober uspeh iz matematike.

Pri vpisu v Vojaškotehniško akademijo kopenske vojske, Vojaško akademijo vojnega letalstva in protiletalske obrambe – letalskotehniška smer in smer meteorologije ter Mornariško vojaško akademijo – mornariško-tehniška smer imajo prednost kandidati, ki so končali ali so v zadnjem razredu srednjih šol strojno-energetske, elektrotehniške, matematično-tehniške in naravoslovno-tehniške stroke in imajo višjo oceno iz matematike.

2. ZA VOJAŠKE GIMNAZIJE, SREDNJE VOJAŠKE ŠOLE RODOV IN SLUŽB IN TEHNIŠKE SREDNJE ŠOLE ZA VOJAŠKE USMERITVE:

- a) za I. razred oziroma letnik vojaških gimnazij in srednjih vojaških šol rodov in služb:
- da so rojeni leta 1974 ali pozneje;
 - da so VII. razred in prvo polletje VIII. razreda osnovne šole končali najmanj z dobrim uspehom ali da so VII. in VIII. razred končali najmanj z dobrim uspehom;

- b) za II. razred vojaških gimnazij:
- da so rojeni leta 1973 ali pozneje;
 - da so končali VII. razred osnovne šole in prvo polletje I. razreda srednje šole ali VIII. razred osnovne šole in I. razred srednje šole najmanj z dobrim uspehom;

- c) za III. razred oziroma letnik vojaških gimnazij, srednjih vojaških šol rodov in služb in tehniških srednjih šol za vojaške usmeritve:
- da so rojeni leta 1972 ali pozneje;
 - da so končali I. razred in prvo polletje II. razreda ali I. in II. razred srednje šole najmanj z dobrim uspehom;

Kandidati pod a, b in c, razen za Glasbeno srednjo vojaško šolo, morajo imeti v razredih, ki jih zahtevajo posebni pogoji natečaja, najmanj dobro oceno iz matematike in fizike.

Če kandidati, ki ob prijavi obiskujejo kakšen razred osnovne ali srednje šole, tega razreda ne končajo najmanj z dobrim uspehom, ne bodo sprejeti v navedene šole, ne glede na uspeh ob polletju.

Kandidati za Glasbeno srednjo vojaško šolo morajo imeti dober glasbeni posluš, glasbeni spomin in smisel za ritem.

ŠOLANJE, PRAVICE IN OBVEZNOSTI GOJENCEV IN UČENCEV

Šolanje na vseh vojaških šolah se začne 1. septembra 1990 in traja:

- na Vojaškotehniški akademiji kopenske vojske, Vojaški akademiji vojnega letalstva in protiletalske obrambe – letalskotehniška smer in smer meteorologije ter Mornariški vojaški akademiji – mornariško-tehniška smer – pet let, na drugih vojaških akademijah oziroma smereh – štiri leta;
- v srednjih vojaških šolah rodov in služb, vojaških gimnazijah in tehniških srednjih šolah za vojaške usmeritve traja šolanje štiri leta, za kandidate, ki bodo sprejeti v drugi oziroma tretji razred – letnik, pa tri oziroma dve leti.

Učenci Letalske vojaške gimnazije Maršal Tito morajo med šolanjem po programu jadrnanja – letenja leteti z jadrnimi in motornimi letali z dvojnimi komandami, po poprejšnjem padalskem usposabljanju s skoki, in po končani šoli nadaljevati šolanje na Letalski vojaški akademiji.

Gojenci vojaških akademij, katerih šolanje traja štiri leta, bodo po končanem šolanju sprejeti v aktivno vojaško službo in bodo dobili čin podporočnika; gojenci, katerih šolanje traja pet let, pa bodo dobili poleg čina poročnika tudi strokovni naziv diplomiranega inženirja ustrezne stroke.

Gojenci srednjih vojaških šol rodov in služb bodo po končanem šolanju sprejeti v aktivno vojaško službo; dobili bodo čin vodnika, gojenci Glasbene srednje vojaške šole pa v IX. razred vojaškega uslužbenca.

Gojenci srednjih vojaških šol rodov in služb, ki končajo šolanje z odličnim uspehom, lahko nadaljujejo šolanje na vojaški akademiji, če to želijo in če to dopušča potrebe službe; ti ne dobijo čina vodnika.

Učenci vojaških gimnazij nadaljujejo šolanje na vojaških akademijah. Učenci tehniških srednjih šol za vojaške usmeritve bodo po končanem šolanju odšli služiti vojaški rok. Po odslužitvi vojaškega roka bodo sprejeti v službo s statusom civilne osebe v službi v JLA in nazivom strokovnega delavca IV. stopnje za določen poklic.

Med šolanjem stanujejo gojenci in učenci v internatu, vse stroške šolanja pa poravnava Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo. Medsebojne obveznosti oseb, sprejetih v vojaške šole, in Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo se uredijo s pogodbo.

NAČIN PRIJAVE

Kandidati vložijo prijavo pri občinskem organu za ljudsko obrambo v kraju stalnega prebivališča, in sicer izpolnijo obrazec prijave, ki ga dobe pri tem organu.

Vojaki in gojenci šol za rezervne oficirje vložijo prijavo pri občinskem organu za ljudsko obrambo v občini, kjer služijo vojaški rok.

K prijavi je treba priložiti:

- overjen prepis izpiska iz rojstne matične knjige;
- overjene prepise spričeval vseh poprej končanih razredov osnovne oziroma srednje šole;
- overjen izpisek ocen iz prvega polletja zadnjega razreda (če obiskujejo zadnji razred).

Prijave je treba poslati do 30. marca 1990.

Kandidate za gojence učence srednjih šol bo izbrala komisija v Zveznem sekretariatu za ljudsko obrambo, o izbiri pa obvestila do sredine junija 1990.

Vsa druga obvestila v zvezi z razpisom lahko dobite pri občinskem organu za ljudsko obrambo in v vojaških šolah.

Obvestilo učencem zadnjih razredov osnovnih in srednjih šol:

Informativni dan o možnostih za šolanje v vojaških šolah bo 9. marca 1990 ob 9. uri in popoldan istega dne ob 15. uri, in sicer:

- o možnostih za šolanje v srednjih vojaških šolah na Vojaški gimnaziji Franc Rozman Stane v Ljubljani
- o možnostih za študij na vojaških akademijah v domu JLA v Ljubljani ter v domu JLA v Mariboru.

VABLJENI!

Tončka in Slavko Šašek

Od nas odhajajo generacije osnovnošolskih učiteljev, ki so začeli svojo poklicno pot med slovensko mladino v tridesetih letih in po vojni v novi Jugoslaviji nosili vso težo obnove šol in izobraževanja v najhujših gmotnih in socialnih razmerah.

Med takimi sta bila tudi vidna prosvetna delavca, ljudska učitelja Tončka in Slavko Šašek, ki sta se pred kratkim poslovila od nas drug za drugim v dobrem mesecu dni.

Tako kot kolege je tudi njiju predvojnja oblast premeščala iz kraja v kraj po naši ljubi domovini. Končno sta se znašla na majhni šoli Skomarje na Pohorju. V tem času sta si tudi ustvarila družino. Toda vojna je zasekala vanjo hudo rano. Slavko je prišel kot jugoslovanski vojak v nemško in potem v italijansko ujetništvo, Tončka pa so pregnali v Belo krajino.

Po srečni vrnitvi v družino sta oba začela sodelovati v narodnoosvobodilnem gibanju v Beli krajini. Tončka je pomagala organizirati partizansko šolstvo in delala kot učiteljica na osvobojenem ozemlju. Slavko pa se pridružil vojski v štabu XIV. in je pridržil in z njo tudi osvobodil Ljubljano.

Po osvoboditvi sta se odzvala klicu Primorske, ki je potrebovala slovenske učitelje. Delovala sta na Goriškem v nastajajoči Novi Gorici – Tončka kot učiteljica, Slavko pa kot načelnik oddelka za prosveto severnoprimorskih občin. Ko je postala Nova Gorica že pravo mesto, sta odšla z družino v Ljubljano na osnovno šolo Frana Levstika in delovala na njej deset svojih najuspešnejših let.

Slavko je prevzel dolžnosti ravnatelja v času, ko se je snovala reforma enotne osemletne osnovne šole. Šola

Frana Levstika je dobila status eksperimentalne šole, ki je delovala pod strokovnim vodstvom dr. Ive Segulove, profesorjeve Janeza Tomšiča, Romana Oberlinnterja in drugih delavcev – svetovalec tedanjega Zavoda za napredek šolstva. Na tej šoli se je leta 1958. zbrala skupina zagnanih in usposobljenih razrednih in predmetnih učiteljev, ki smo prevzemali v strokovnih skupinah pomembne proučevalne naloge. Preiskovali smo nove učne načrte in o tem poročali Zavodu, uvajali nove učne metode in oblike pouka od 1. – 8. razreda, kot skupinski pouk, diferenciacijo učnih vsebin, uporabo tedaj najnovejših audiovizualnih in drugih pripomočkov. O svojih izkušnjah smo predavali na seminarjih za druge šole po republiki in veliko objavljali v raznih publikacijah.

Ravnatelj Slavko Šašek je z veliko organizacijsko sposobnostjo usklajal redno in preučevalno vzgojno-izobraževalno delo, se ob tem tudi sam poglabljal v pedagoške in didaktične probleme nove šole, spremljal izsledke proučevanja, skrbel za ustrezno opremljenost šole in za usposobljene učne moči. Šola je povezoval z družbenopolitičnimi in gospodarskimi organizacijami v okolju.

Šola Frana Levstika je vpeljevala različne nove oblike vzgojnega dela z učenci. Ker je delovala na območju, ki je bilo gmotno in socialno nerazvito in deprivirano, je bilo veliko učencev, ki so bili socialno, vzgojno in gmotno prikrajšani ali celo ogroženi. Zato so težje sledili pouku. Da bi pomagali njim in njihovim staršem, da bi razmere študijsko obravnavali in težave uspešneje odpravljali, smo na šoli na pobudo ravnatelja Saška dobili šolskega psihologa in

socialnega delavca. Na tej šoli je bil torej zametek šolskega svetovalec dela – in to se je kasneje razširilo po vsej Sloveniji.

Posebna oblika vzgojne skrbi za prizadete učence pa je bilo organiziranje dnevnega varstva učencev s prehrano, z učenjem pod strokovnim vodstvom in organiziranim prostim časom. Za to se je posebej zavzela učiteljica Tončka, ki je pozneje prevzela na šoli tudi dolžnosti socialne delavke. Ta oblika se je pod imenom podaljšano bivanje hitro razširila po Ljubljani in po šolah v vsej republiki. Vse to je zahtevalo od ravnatelja veliko znanja, sposobnosti in delovne moči. Za zasluge pri naprednem pedagoškem delu je dobil družbeno priznanje – častni naziv pedagoški svetnik.

Ravnatelj Slavko Šašek je znal voditi učiteljski zbor, da je bil kljub heterogenosti enoten v svojih postopkih, zato ni bilo trenj med učitelji z različno izobrazbeno stopnjo. Vsi smo se zavzemali za čim večjo kakovost vzgojno-izobraževalnega dela. To so bila zlata leta, ki smo jih preželi.

Branko Rajšter

V začetku decembra 1989 je sredi najbolj ustvarjalnega dela umrl Branko Rajšter, učitelj in dirigent.

Onemeli so njegovi učenci in mi – pevci Učiteljskega pevskega zbora Slovenije Emil Adamič, katerega dirigent je bil Branko kar trinajst uspešnih let.

Pod njegovim vodstvom je zbor prepeval po Jugoslaviji in Evropi in izdal samostojni plošči. V zboru je vzgajal veliko odličnih zborovodij.

Ob šestdesetletnici našega zbora smo ga izgubili kot dirigenta, zdaj pa je odšel kot človek, ki nam je dal izredno veliko. Radi bi mu rekli hvala.

Usoda nas je prehitela. Nihče ne bo več mogel k njemu po nasvet, po pomoč, po znanje, ki ga je tako nesebično razdal.

Vendar: Branko Rajšter bo ostal med nami. Živeli bodo dosežki njegovega dela, s katerimi je pripomogel k vzgoji mladih, predvsem pa glasbenih učiteljev in ljubiteljev zborovskega petja.

Učiteljski pevski zbor Slovenije
Emil Adamič

veli skupaj ob ustvarjanju nove podobe osnovne šole. Vzgojili smo rodove dobrih, poštenih delavcev in veliko strokovnjakov, ki uspešno delujejo na različnih področjih družbene življenja. Kljub hudim težavam pri vzgojnem delu so nam ostala ta leta v spominu kot izredno bogata in uspešna.

Žal pomen našega skupnega prizadevanja v teh letih in zasluge šole Frana Levstika za uveljavljanje načel in nalog šolske reforme niso bile v strokovnih krogih nikoli dovolj ocenjene, čeprav so se njene izkušnje v mnogih pogledih posplošile.

Uspešno desetletno delo šole je bilo pretrgano, ko so se učenci razselili po drugih območjih mesta in je bila šola ukinjena. Vse, kar je bilo vsajeno v srca in razum nekdanjih učencev, pa ni izgubljeno. Za vse gre tudi zahvala ravnatelju Slavku Šašku in njegovi soprogji Tončki.

Nekdanji sodelavci
eksperimentalne
osnovne šole
Frana Levstika v Ljubljani

Tu smo, da vam pomagamo

Tisk, radio in televizija nameenjajo čedalje več pozornosti varstvu našega okolja. Temu je bila namenjena tudi mednarodna razstava CVETJE – SADJE – VINO 89 v Mariboru. Tudi razstava NARAVA IN ZDRAVJE 89 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani je opozarjala na najbolj pereč problem: varovanje vseh živih organizmov na Zemlji. Hkrati je republiško posvetovanje o večjem ekološkem ozaveščanju in boljši vzgoji mladega rodu poudarilo, naj bi tudi šolski vrtovi bolj sodelovali v tej dejavnosti – zlasti z eksperimentalnim vpeljevanjem biodinamične metode in tehnike pridelovanja hrane brez uporabe strupenih kemičnih varovalnih sredstev.

V novem pridelovalnem letu bodo tudi šolski vrtovi tako namenili večjo pozornost izrabi (brezplačnih) vplivov vesoljnih sevanj na bolj zdravo in odporno rast vrtnin itd.

Da bi bili ti vplivi vesoljnih sevanj vsem dostopni, je GIBANJE ZA VEČ ZDRAVJE izdalo petbarvni stenski BIOKOLENDAR 90. Tudi dopisna šola biovrtičarske univerze bo v tem času namenila vso pozornost prav tej dejavnosti ter poskrbela za zbiranje izidov tega množičnega poskusa pri nas.

Da bi šole dobile denar za svoje interesne dejavnosti, bomo ta koledar širili po šolski mladini po vseh krajih naše domovine.

Sodelujte pri tem koristnem in za mladino izredno zanimivem raziskovalnem delu. Naš naslov je GIBANJE ZA VEČ ZDRAVJE, 61101 Ljubljana, p. p. 223, telefon (061) 219-225.

VRTIČARSKA
UNIVERZA

sporočila

Janko Tušar

V Slavini smo se poslovili od Ivana Tušarja, učitelja v poklju, kulturnega delavca, uspešnega pedagoga, mentorja in nekdanjega upravitelja Osnovne šole v Slavini pri Prestranku.

Njegova bogata življenjska pot, dolga skoraj 90 let, je pretrpela zgodba o usodi primorskega učitelja, preganjanega izobraženca v zasedeni Primorski po prvi svetovni vojni; obenem pa je tudi podoba človeka nezlomljivega duha, ki je neizmerno ljubil domačo zemljo in je vse svoje življenje posvetil drugim.

Ivan Tušar se je rodil 8. 11. 1900 na strminah cerkljanskih hribov, v vasi Straža nad Želinom, v družini z dvanajstero otroki, ki so morali že zgodaj po svetu za kruhom. Ivana je zadnje leto zajela tudi vojna in je kot vojak občutil njene grozote.

Na priporočilo domačega duhovnika se je leta 1919 vpisal na tedaj ustanovljeno Slovensko učiteljsko v Tolmini, ki je prva leta delovalo še po avstro-ogrskega programu.

Ivan Tušar je bil iz istega rodu učiteljev, ki so leta 1923 prvi in zadnji opravljali slovensko maturo v Tolmini. V tem času je Gentilova reforma že z zakonom ukinjala slovenski jezik v šolah, izseljevala slovenske učitelje v daljno Italijo ali pa zahtevala opravljanje mature v italijanskem jeziku.

Janko Tušar se je odločil, da bo vztrajal v domačem kraju, med svojimi ljudmi; zato je opravil izpit usposobljenosti in se z začasnim dekretom zaposlil v Jagrčah, nato v Ložu na Vipavskem. Kljub trdni volji pa ni vzdržal pogostih zasliševanj, aretacij in zaporov v Coroneu; tako so fašistične oblasti onemogočale pedagoško delo slovenskim učiteljem in jih razlašale za sumljive osebe.

Leta 1929 je Ivan Tušar zbežal čez mejo v takratno Jugoslavijo – ta pa spet ni priznavala izobrazbe, pridobljene pod italijansko oblastjo. Znova je opravil zahtevani maturitetni izpit in se zaposlil kot nadučitelj na šestnajstrednici v Sovodnju. Od tam je čez mejo skrivaj pošiljal slovenske učbenike in knjige v domači kraj in tako pomagal ohranjati slovensko narodno zavest in besedo tudi doma.

Marija Cehner

V nedeljo, 15. januarja, je umrla upokojena učiteljica Marija Cehner, rojena Turk, iz Žalca. Težko je najti prave besede zahvale za vse, kar je dobrega storila za šolo in kraje, v katerih je delovala.

Rojena je bila 9. 2. 1924 v Stranem pri Smarju. Po osnovni šoli se je vpisala v nižjo gimnazijo in nato na učiteljsko v Mariboru. Ker je bila družina napredna in je sodelovala v narodnoosvobodilnem gibanju, so jo izselili, Marijo Cehner so pošiljali v razna taborišča, nazadnje je prišla v Grubišno Polje. Tudi tu je kmalu začela zavzeto delati za našo vojsko.

Po vojni je prej nedokončano učiteljsko opravila v pedagoškem tečaju v Celju. Začela se je njena bogata učiteljska pot. Prvo delo je našla v šoli na Sv. Katerini nad Trbovljami. Nadaljevala je v Trbovljah, v Sentjurju pri Celju, Slovenskih Konjicah in Ločah. Leta 1958 je prišla v Petrovce in s tem krajem in šolo živela vse do predčasne upokojitve leta 1972. Zadnjih osem let je bila tudi ravnateljica. Zgodno je pedagoško vodila svoj kolektiv, njeno plemenitost smo čutili vsi. Za plemenitost pa je potrebno troje: človečnost, modrost, in pogum. Vsega tega pa je imela veliko. Človečnost jo je reševala potrtosti in poznali smo jo le kot nasmejano in dobrovoljno učiteljico in ravnateljico; modrost pri odločanju jo je reševala dvomov in z zaupanjem smo ji lahko sledili; pogum pa ji je pomagal premagovati številne težave, s katerimi ji njeno kratko življenje nikoli ni prizanašalo. Ob zavzevanju v tem delu v šoli je zmeraj našla tudi čas za družbeno-politično delovanje v kraju in občini, kjer je bila s svojimi izkušnjami zmeraj dobrodošla sodelavka na različnih področjih ustvarjanja.

Ob slovesu bi lahko mirno rekla: »Če umrem, upam, da sem storila svojo dolžnost in da moje življenje ni bilo zaman.« In to je resnica. Zapuščila nam je bogato dediščino dobrote, tovarištva in žrtvovanja in vsi njeni številni prijatelji in delovni tovariši smo iz spoštovanja do njenega dela dolžni to njeno poslanstvo dopolnjevati in nadaljevati. To je ob zahvali za vse tudi naša obljuba.

JOŽE KRULČ
Osnovna šola Petrovce

MLAKAR & CO AVSTRIJA

OHIŠJA	DEM	MEHKI DISKI	DEM
XT baby	239	5:25" 360 Kb	170
AT baby	245	5:25" 1,2 Mb	180
mini tower	340	3:5" 720 Kb	199
tower	460	3:5" 1,44 Kb	241

TRDI DISKI	
Seagate 20 Mb/65 ms	449
Seagate 30 Mb/65 ms	499
Seagate 40 Mb/28 ms	676
Seagate 60 Mb/28 ms	914
Seagate 80 Mb/28 ms	1.286
Seagate 120 Mb/28 ms	1.674

MONITORJI	DEM
14" monohromatski	224
Multisync 720 × 480	1.080
VGA 800 × 600	757
15" A4 full size VGA	1.599

TISKALNIKI	DEM
Star LC-10	450
Star LC-15	986
Star LC-24-10	710
Laser Sharp JX 9300	3.414

MIŠ	DEM
Genius 6-plus	110

SCANNER	DEM
Geniscan GS-4500	414
A4 & paper feeder	1.680

MODEMI	DEM
2400 int.	282
2400 ext.	371

PRENOSNI RAČUNALNIKI	DEM
Laptop LCD AT chicony	6.571

COMMODORE	DEM
C 64 home comp.	295
Amiga 500	1.100

TELEFAKSI	DEM
Sanfax 200 sanyo	2.790

KOMPLETNE KIT-KONFIGURACIJE	DEM
– cene v DEM	

XT 10-21	DEM
XT 4,77/125 MHz, 640 K RAM, 20 Mb trdi disk monohr. monitor 14"	1.900

AT 286-12-41	DEM
AT 286-12 MHz, 640 K RAM, 40 Mb trdi disk monohr. monitor 14"	2.239

AT 286-NEAT-16-41	DEM
NEAT 286-16 MHz, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk monohr. monitor 14"	2.878

AT 386 SX-41	DEM
AT 386 SX, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk monohr. monitor 14"	3.213

AT 386-25-41	DEM
AT 386-25 MHz, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk monohr. monitor 14"	4.233

AT 486-25-41	DEM
AT 486-25 MHz, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk monohr. monitor 14"	15.446

Na zalogi imamo tudi drugo opremo.

Računalnike prodajamo v KIT-izvedbi (po delih), za vse naprave ponujamo jamstvo, montažo in servis v Jugoslaviji, za nasvet pri izbiri nas pokličite po telefonu: 9943/4227-2333. Naša trgovina je v Avstriji, v Podgori (Unterbergen), ob glavni cesti proti Celovcu, 60 km od Ljubljane in 12 km od Ljubelja. Trgovina je odprta od 8. do 17. ure, v soboto od 8. do 13. ure.

FAKS: 9943/4227-2091, TELESKI: 422749 MLCO A

Posebni popusti za vzgojno-varstvene organizacije, osnovne in srednje šole!

IBM KOMPATIBILNI RAČUNALNIKI

XT 10-21	cene v dinarjih	AT 386 SX-41	cene v dinarjih	AT 486-25-81	cene v dinarjih
XT 4,77/12 MHz, 640 K RAM, 20 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"	21.900	AT 386 SX, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"	32.000	AT 486-25 MHz, 4 Mb RAM, 80 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"	170.000
AT 286-12-41	26.000	AT 386-25-81	60.000	AT 286-LAPTOP	91.900
AT 286-12 MHz, 640 K RAM, 40 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"		AT 386-25 MHz, 2 Mb RAM, 80 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"		AT 286-12 MHz, prenosni laptop chicony, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, LCD VGA display, baterijsko napajanje	
AT 286-NEAT-16-41	30.000				
AT 286-16 MHz, 1 Mb RAM, 40 Mb trdi disk, monohr. monitor 14"					

m.laco
MLACOM d.o.o.
Celovška 185
61000 LJUBLJANA

Tel. (061) 556-484, Faks (061) 556-485

ZALOŽNIŠKO PODJETJE

Cankarjeva založba p.o.**Center Oxford**

61000 Ljubljana, Kopitarjeva 2 telefon 061/324-568 – telex 31821 cankar yu

VSEM, KI POUČUJEJO IN SE UČIJO ANGLEŠKI JEZIK

Tokrat vam iz Centra Oxford ponujamo angleške knjige
z 10-odstotnim popustom:

Graver B. D., **Advanced English Practice**

Webster M. M., **Crosstalk 1, 2, 3 Dictionary of Britain**

English Education

English for Social Studies

Use your Dictionary

Eastwood J., **English for Travel**

Eastwood J., **English for Travel**

– **priročnik za učitelja**

Blundell J., **Function in English**

Seidl J., **Grammar in Practice 1, 2**

Graham C., **Jazz Chants for Children**

Graham C., **Jazz Chants for Children**

– **kaseta**

Swan M., **Practical English Usage**

Spotlight on Britain

Basic English Grammar with Exercises

Learner's Dict. of English Idioms

Cowie A. P., **Oxford Dictionary of Current Idiomatic, English 1**

Cowie A. P., **Oxford Dictionary of Current Idiomatic, English 2**

Oxford Children's Picture Dictionary

Start with Words and Pictures

Oxford Learner's Pocket Dictionary

cena: 128,00 din, s popustom: 115,20 din

cena: 54,00 din, s popustom: 48,60 din

cena: 104,00 din, s popustom: 93,60 din

cena: 4,00 din, s popustom: 3,60 din

cena: 4,00 din, s popustom: 3,60 din

cena: 2,00 din, s popustom: 1,80 din

cena: 123,00 din, s popustom: 110,70 din

cena: 80,00 din, s popustom: 72,00 din

cena: 144,00 din, s popustom: 129,60 din

cena: 78,00 din, s popustom: 70,20 din

cena: 95,00 din, s popustom: 85,50 din

cena: 207,00 din, s popustom: 186,30 din

cena: 153,00 din, s popustom: 137,70 din

cena: 115,00 din, s popustom: 103,50 din

cena: 128,00 din, s popustom: 115,20 din

cena: 110,00 din, s popustom: 99,00 din

cena: 144,00 din, s popustom: 129,60 din

cena: 205,00 din, s popustom: 184,50 din

cena: 79,00 din, s popustom: 71,10 din

cena: 75,00 din, s popustom: 67,50 din

cena: 51,00 din, s popustom: 45,90 din

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam:

Avtor in naslov knjige:

Ime in priimek:

Naslov:

Poštna številka in kraj:

Datum: Podpis:

10-odstotni popust z naročilnico in s priloženo kopijo potrdila o vplačilu (št. žiro računa: 50100-603-41448, prejemnik ZP Cankarjeva založba, Kopitarjeva 2, Ljubljana) velja do 10. marca 1990.

partizanska knjiga

Partizanska knjiga vam predstavlja svoji zbirki za sanjelačne in vedoželjne Slovence:

Zbirka ZNAMENITI SLOVENC

Serijska poljudno izrisanih portretov slovenskih znamenitežev, ki so s svojimi prispevki v zakladnico evropskega duha utemeljili našo nacionalno samobitnost in kulturno identiteto.

Dragotin Cvetko: GOJMIR KREK

Portret slovenskega glasbenika, ki je s svojim skladateljskim, pedagoškim in publicističnim delom slovenski glasbeni ustvarjalnosti odprl pot v svet sodobne evropske glasbe.

cena 48,00 din

Lev Modic: BORIS KIDRIČ

Stvarni oris življenjske poti znamenitega revolucionarja in politika, ki je med NOB utrl slovenskemu narodu pot v zgodovinski način bivanja sodobnega evropskega naroda.

cena 48,00 din

Dragotin Cvetko: ANTON LAJOVIC

Poglobljena študija o liričnem impresionistu med slovenskimi skladatelji, sopotniku naše moderne in utemeljitelju sodobnih smeri v nacionalnem glasbenem izrazu.

cena 48,00 din

Jože Dolenc: SIMON GREGORČIČ

Kdo drug kot primorski rojak in poglobljen raziskovalec pesnikovega dela bi mogel zapeti lepšo himno Primorskemu slavčku, temu malodane ponarodelemu liriku slovenske zemlje?

cena 48,00 din

Sandi Sitar: EDVARD RUSJAN

Kratka, jedrnat napisana knjiga o pionirju slovenskega in jugoslovanskega letalstva in njegovem ikarjevskem prizadevanju odtrgati se od zemeljske teže.

cena 48,00 din

Bruno Hartman: RUDOLF MAISTER

Med slovenskimi velmožmi zagotovo pripada pomembno mesto tudi pesniku, slikarju in predvsem vojaku Vojanovu, ki je z odločno državniško potezo utrdil tudi resnično moč naše narodne samozavesti.

cena 48,00 din

Zbirka MATJAŽEVA KNJIŽNICA

Zbirka bogato ilustriranih otroških in mladinskih pesmi, povesti, zgodbic in krajših proznih del, ki so jih ustvarili najvidnejši slovenski pesniki, pisatelji in slikarji vseh rodov in umetniških usmeritev, od Antona Ingoliča, Ivana Potrča, Kristine Brenkove do Milana Dekleve, Nika Grafenauerja in Slavka Pregla, od Franceta Miheliča, Ančke Gošnik-Godec in Jelke Reichmanove do Tomaža Kržišnika, Kamile Volčanskove in Fojža Zormana.

Iz zadnjih letnikov so na voljo še te knjige:

- Andrej Brvar: **Domača naloga** (ilustriral Zmago Jeraj)
- Janez Vipotnik: **Zgodbe o Izotu** (il. Miha Vipotnik)
- Francka Tronkar: **Nežka vabi** (il. Alenka Satler)
- Andrej Brvar: **Mala odiseja** (il. Zmago Jeraj)
- Alenka Goljevšček: **Gornastenisedimuha** (il. Toni Umer)
- Ivan Jan: **Strdenovi** (il. Ivan Marko)
- Andrej Brvar: **Zimska romanca** (il. Zmago Jeraj)
- Boris A. Novak: **Periskop** (il. Matjaž Schmidt)
- Zdravko Zupančič: **Zavodske zgodbe** (il. Eka Vogeltnik)

cena 33,00 din

cena 33,00 din

cena 48,00 din

cena 33,00 din

cena 33,00 din

cena 48,00 din

cena 33,00 din

cena 48,00 din

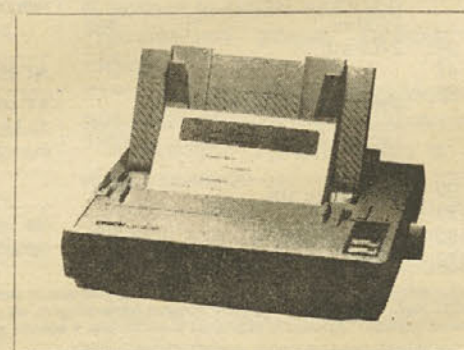
cena 48,00 din

Naročila sprejema: Partizanska knjiga, Ljubljana, Trg osvoboditve 13, tel. (061) 214-388

TO NI DESET ZAPOVEDI, AMPAK DESET RAZLOGOV ZARADI KATERIH JE VREDNO KUPITI TISKALNIK EPSON LX 400

1. TISKALNIK EPSON LX 400 je 9-iglični matricni tiskalnik formata A-4
2. Maksimalna hitrost tiskanja je 180 znakov v sekundi
3. Vgrajen ima paralelni vmesnik
4. Vgrajen ima vlečni traktor
5. TISKALNIK EPSON LX 400 ima vgrajen izbor jugoslovanskih znakov
6. Lahko ga kupite v dinarski prodaji
7. Ob dobri kakovosti je tudi cena ugodna – 779 DEM, plačljivo seveda v dinarski protivrednosti
8. Ker imate zagotovljen kvaliteten servis in tehnično podporo
9. TISKALNIK EPSON LX 400 lahko kupite v vseh prodajalnih AVTOTEHNE ali na prodajnih mestih večjih Avtotehninih partnerjev
10. Preprosto zato, ker je mogoče, da imate ob dobrem računalniku tudi dober tiskalnik

EPSON

Vabimo vse, ki se zanimajo za nakup tiskalnika ali drugih izdelkov iz EPSONOVEGA ali ROLANDOVEGA programa, nas obiščite ali pokličite po telefonu:
AVTOTEHNA, Ljubljana, Celovška 175,
tel. 061/552-150
Poslovalnice MK Veletropovine,
Bistrotroj Maribor,
Mladinska knjiga, KIP Ljubljana,
ZO TKS Ljubljana

TISKALNIK EPSON LX 400 – veliko ime, zanesljiva kakovost

avtotehna

Ljubljana, TOZD Zastopstva, Celovška 175, 61000 Ljubljana,
telefon: (061) 552-341, 552-150, teleks: 31639, telefaks: 061-552-563